

Kimyasal Kastrasyonun Cinsel Suç Faillerine Uygulanabilirliği Üzerine Kapsamlı Bir İnceleme

A Comprehensive Study on Implementation of Chemical Castration for Sexual Offenders

Baran KIZILIRMAK*

Öz

Özellikle mağduru çocuk olan cinsel suçların oldukça ciddi bir toplumsal sorun olduğuna şüphe yoktur. Bu konuda medyaya yansıyan her olayda cinsel suç faillerine duyulan toplumsal tepki ve nefretin arttığı görülmekte; onlara (kimyasal) kastrasyon uygulanması önerilmektedir. Hukukçu ve siyasetçilere düşense, bu tür durumlarda soğukkanlı davranarak etkili ve ideal çözümü üretmektir. Ne var ki, gerek hukukçu ve siyasetçilerin bir kısmında, gerekse toplumda kimyasal kastrasyonun bu sorunu çözecek sihirli bir değnek olduğu inancı görülmektedir. Nitekim Türkiye’de konuyla ilgili yasal hazırlıklar yapıldığı bilinmektedir. Çalışmamızda bu yöntemle ilişkin tıp ve özellikle psikiyatri biliminin verilerinin yanında, kriminolojik ampirik araştırma bulgularından yararlanılarak, yöntemin cinsel suç faillerine uygulanabilir olup olmadığı, hukukçu gözüyle değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Ulaşılan bulgular cinsel suç faillerine uygulanan kimyasal kastrasyon dışındaki yöntemlerin başarı sağladığını göstermektedir. Kimyasal kastrasyonun ise düşünüldüğü gibi etkili ve tereddütsüz uygulanabilir bir yöntem olmadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, çok sayıdaki ciddi yan etkisi nedeniyle tartışmaya açıktır.

Anahtar Kelimeler: Kimyasal Kastrasyon, Cinsel Suçlar, Cinsel Suç Failleri, Kriminoloji

Abstract

Sexual crimes – especially sexual abuse of children – are certainly a serious social problem. In this regard, it is seen that social reaction and hatred towards sexual offenders are increasing in each case reflected on the media; and (chemical) castration is recommended to be implemented for those offenders. In such situations, lawyers and politicians should bring an effective and ideal solution by acting calmly. However, it is seen that including a part of lawyers and politicians; the society believe that chemical castration is a magic wand which will solve this issue. Thus, in Turkey it is known that there are regulation preparations. In this study, it is tried to evaluate whether this method could be applied on sexual offenders or not, from a lawyer’s perspective; by utilizing findings of medicine, especially psychiatry and criminological empirical researches. Findings indicate that methods other than chemical castration applied to sexual offenders are successful. Chemical castration, however, does

* Arş. Gör., Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi A.B.D,
E-Mail: baran.kizilirmak@khas.edu.tr

not seem to be an effective and unhesitatingly applicable method as supposed. Besides, it is also open to debate due to many serious side effects.

Keywords: Chemical Castration, Sexual Crimes, Sexual Offenders, Criminology

I. GENEL OLARAK

Cinsel suçlar ve özellikle çocukların cinsel istismarı ne yazık ki, belirli bir coğrafyaya özgü olmaksızın dünyanın her yerinde meydana gelen ve etkili biçimde önüne geçilemeyen suçlardandır. Gerek dünyada, gerekse ülkemizde son yıllarda çocukların cinsel istismarı ile diğer cinsel suçların artış göstermesi gerekçe gösterilerek toplumsal tepki ile nefretin arttığı ve (kimyasal) kastrasyona ilişkin tartışmaların yaşandığı görülmektedir. Özellikle çocukları hedef alan bu suçun sağlıklı bir toplum oluşumunda ne denli büyük bir sorun olduğu, fertler üzerinde ise telafisi olanaksız zararlar ortaya çıkardığı ortadadır. Ancak kimyasal kastrasyonun sorunun çözümünde gerçekten iyi bir çözüm olup olmadığının bilimsel olarak tartışılarak ortaya konulması gerekmektedir.

Cinsel suçların önlenmesinde etkili bir çözüm üretilebilmesi için öncelikle bu suçların neden, nasıl ve kimler tarafından işlendiğinin ortaya konulması gerekmektedir. Nitekim, bir olgunun temelinde yatan nedenleri incelemeksizin üretilen her çözüm, nedene değil sonuca odaklanmak olacak ve sorunu ortadan kaldırmaktansa, ancak toplumsal tepkinin bastırılmasına yarayacaktır. Her şeyden önce cinsel suçların da bir insan davranışı olduğunu kabul etmek ve rasyonel biçimde altında yatan toplumsal, biyolojik, nörolojik vb. nedenleri ayrı ayrı incelemek gerekmektedir. Bu hususların her biri farklı bilim ve disiplinlere ait çalışmaların konusu olup, hukukçuların bu çalışmalardan faydalanması isabetli bir yaklaşım olacaktır.

Bir insan grubunu kategorik biçimde canavar olarak görmenin, çözümcü bir yol olmadığı açıktır. Ayrıca, toplumsal tepkinin oluşumunda rol oynayan cinsel suçların arttığı yönündeki yalın istatistiki verilerin yanıltıcı olması da pek ala mümkündür. Zira sırf açılan dava sayısında artış olması, yahut medyada bu tip haberlere daha fazla yer verilmesi, gerçekten cinsel suçların arttığını göstermez. Sayılardaki artışın altında bu konudaki denetimin artırılması, toplumun bilinçlendirilmesi sonucu yapılan ihbar sayısının artması vb. (siyah sayıların azalması sonucunu doğuran)¹ pek çok farklı neden yatıyor olabileceği gibi; gerçekten bir artışın olması da mümkündür. Bu nedenle hukukçuların ve siyasetçilerin bu türden meselelere soğukkanlı ve temkinli yaklaşması gerekmektedir. Asıl yapılması gerekense, spekülasyonlardan uzak durularak; ortada mevcut, halihazırda zarar doğuran ve hatta kronikleşmiş bir sorun olduğu tespit edilerek, bu sorunun nasıl çözülebileceğine ilişkin sağlıklı biçimde etkili yöntemler üretilmesidir.

Bugün, Avrupa'da ve dünyanın diğer pek çok ülkesinde uygulanan kimyasal kastrasyon yöntemine ilişkin ülkemizde de yasal çalışmalar mevcuttur.² Çalışmanın kaleme alınma amacı,

1 Timur Demirbaş, *Kriminoloji*, 6.bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s.91

2 Yöntemin pek çok ülkede uygulanıyor oluşu, o ülkelerde tartışmaların sona erdiği anlamına gelmemektedir. Zira,

kimyasal kastrasyonun gerçekten de düşünüldüğü gibi cinsel suçlarla mücadelede etkili bir yöntem olup olmadığının ve hukuken uygulanabilirliğinin tartışılmasıdır. Bu doğrultuda, yöntemin kendisinden ve uygulanış biçiminden bahsedilerek, lehine ve aleyhine görüşlere yer verilecek, ardından cinsel suç faillerinin özellikleri üzerinde durularak konu hakkında yapılmış kriminolojik, tıbbi ve psikiyatrik araştırmalara değinilmeye çalışılacaktır.

Çalışmamızda özellikle cinsel suç faillerinin özellikleri ve tedavi yöntemlerine ilişkin kriminolojik bulgulara ağırlık vermiş bulunmaktayız. Zira bu konu hakkında yazılmış Türkçe eserlerde, gözlemleyebildiğimiz kadarıyla kriminolojik sistematik çalışmalar gözden kaçırılmakta; cinsel suç faillerinin karakteristik kişilik özellikleri üzerinde ise yeterince durulmamaktadır. Halbuki uygulanmak istenen yeni bir yöntemin gerçekten işe yarayıp yaramayacağı, ancak bu konu hakkında önceden yapılmış bilimsel çalışmalar incelenerek anlaşılabilir. Bu nedenle, “*X ülkesinde yapılan bir araştırmaya göre kimyasal kastrasyon uygulanan cinsel suç faillerinin %Y’si daha az suç işlemiştir. O halde kimyasal kastrasyon tekerrürü önlemektedir.*” gibi önermelerin bilimsel olmadığı ve dikkate alınamayacağı aşikardır. Nitekim kimyasal kastrasyon özünde, kişideki testosteron seviyesinin düşürülmesini sağladığına göre; genel bir ifadeyle, cinsel suç faillerini yüksek testosteron seviyesinin eyleme geçirdiği yönünde bir sava dayandığı ileri sürülebilir. Bu bağlamda çalışmamızda, cinsel suç failleri ile uygulanan yöntemler arasındaki ilişkiler ortaya konulmaya çalışılacaktır. Ardından, kimyasal kastrasyonun farklı hukuk sistemlerinde nasıl uygulandığı ele alınarak, 27 Nisan 2018 itibarıyla Türk hukukundaki durum üzerinde durulacak ve kimyasal kastrasyonun hukuki niteliği tartışılmaya çalışılacaktır. Son olarak, tartışma kısmında bu yöntemin muhtemel artıları ve eksileri değerlendirilerek, hukuki ilkeler ışığında bir sonuca varılmaya çalışılacaktır.

II. KİMYASAL KASTRASYON UYGULAMASINA GENEL BAKIŞ

A. YÖNTEM VE UYGULANMASI

Kastrasyon kişideki cinsel dürtüleri bastırmaya yönelik uygulanan işlemidir. Cerrahi ve kimyasal yöntemler en yaygını olmakla birlikte, farmakolojik olmayan farklı yöntemlerin de olduğu belirtilmektedir.³ Çalışmamızda yalnızca kimyasal kastrasyon üzerinde durulacaktır. Fakat, öncelikle daha eski bir yöntem olan ve asıl kastrasyon işlemi ifade eden *cerrahi kastrasyonun* kısaca açıklanması isabetli olacaktır. Erkeklerde cerrahi kastrasyon (*orşiektomi*), testislerin vücuttan cerrahi yolla alınması şeklinde uygulanmakta olup; bu yolla testosteron⁴ üretiminin

çalışmamızda ilgili bölümde yer verildiği üzere, cinsel suç faillerine bu yöntemin uygulanması hala pek çok açıdan tartışılmakta ve eleştirilmektedir.

3 Erhan Temel, “Hadımlaşırma Operasyonlarından Dolayı Alman Hukukunda Sorumluluk”, *Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı* (7-8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara 2011, s.116-117

4 Testosteron, erbezlerinin salgıladığı androjen grubundan bir steroid hormondur. Erkeklik hormonu olarak da bilinir. Androjen ise, erkeklerde büyümeyi ve ikincil eşey özelliklerinin gelişmesini sağlayan steroid grubudur. bkz.: Zeycan Güzelsoy, “Kimyasal Kastrasyon Uygulamasına Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımlarının Araştırılması” *İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Tez Yöneticisi: Yrd.Doç.Dr. Yusuf Tunç Demircan), 2014, s.8

önemli ölçüde azaltılması hedeflenmektedir. Günümüzde prostat kanserinin tedavisinde, tıbbi endikasyon durumunda ve geçmişte ise pek çok farklı amaçla (Orta Doğu'da harem bekçilerinde, İtalya'da soprano ve kontralto sese sahip erkek çocukların seslerini korumak amacıyla vb.) uygulanan bu yöntemin geri çevrilmesi mümkün değildir. *Sterilizasyon* ise, kadında veya erkekte kısırlaştırma amacıyla yapılan cerrahi uygulama olup, kastrasyondan farklıdır. Sterilizasyonda kişinin hormon düzeylerine bir müdahalede bulunulmamaktadır.⁵

Kimyasal kastrasyon, testosteron üretimini azaltacak şekilde vücuda dışarıdan ilaç verilmesi işlemidir. Yöntemin uygulanmasında Avrupa ve Kanada'da *ciproteron acetate* (CPA); ABD'de '*medroxyprogesterone acetate*' (MPA) kullanılmaktadır.⁶ MPA aynı zamanda kadın doğum kontrolünde kullanılan bir ilaç olup, ticari olarak en yaygın *Depo Provera* adıyla satılmaktadır. FDA (Food and Drug Administration)⁷ tarafından yalnızca doğum kontrolünde kullanılmak üzere onaylanan ilaç; kimyasal kastrasyon için onaylanmamıştır.⁸ CPA ise etken madde olarak İngiltere ve Galler'de satılan, *Androcur* isimli prostat kanseri ilacında bulunmaktadır. MPA 1958'de geliştirilmiş ve ilk olarak doğum kontrol amacıyla kullanımına başlanmıştır; CPA ise 1973 yılında Avrupada cinsel sapık özellikleri gösterenlere uygulanacak ilk antiandrojen olarak onaylanmıştır. Bunların yanında son yıllarda testosteron düzeyini düşürmek için farklı ilaçlar⁹ da kullanılmaya başlanmıştır.¹⁰

Kimyasal kastrasyon, kişinin cinsel faaliyetlerini tamamen ortadan kaldırmayıp, özellikle kendiliğinden olan cinsel dürtüleri büyük ölçüde azaltmaktadır. Bu doğrultuda üreme yeteneği tamamen yok edilmediği gibi, cinsel açıdan uyarılması zor olmakla birlikte mümkündür. Yöntem düzenli aralıklarla, – örneğin haftada bir – süresiz biçimde uygulanmaktadır. Yani uygulandığı

- 5 Tefik Sönmez Küçük, "Bir Ceza Hukuku Yaptırımı Olarak Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi" *GÜHFD*, C:19, S:4, 2015, s.300; Caner Yenidünya, Yusuf Yaşar, "Kastrasyon Cinsel Suç Faillerine Uygulanabilecek Uygun Bir Yaptırım mıdır?", *TAAD*, S:14, 2013, s.174, 176
- 6 Bu, sentetik progesterondur. bkz.: Edward A. Fitzgerald, "Chemical Castration: MPA Treatment of the Sexual Offender", *American Journal of Criminal Law*, V:18, no:1, 1990, p.2, www.heinonline.org (online), E.T.:25.03.2018 13:00
- 7 FDA, ABD'de sağlık bakanlığına bağlı olarak çalışan gıda, ilaç, medikal ürünler vb. konusunda yetkili ve sorumlu kuruluştur.
- 8 Öncesinde ilacın, kadınların doğum kontrolünde kullanımı; köpeklerde meme kanserine, maymunlarda ise rahim kanserine yol açtığından FDA tarafından yasaklanmış idi. Ancak WHO, ABD Uluslararası Gelişim Kurumu ve Uluslararası Aile Planlaması Federasyonu tarafından bu ilacın doğum kontrolünde kullanılması önerilmiştir. Sonraki araştırmaların, MPA'nın insanlarda kanserojen etkisinin olmadığını göstermesine dayanılarak, günümüzde belirtilen ticari adla doğum kontrolünde kullanılmaktadır. bkz: Fitzgerald, *a.g.e.*, s.8
- 9 Bu ilaçlar ve etken maddeleri hk. bkz.: Ayten Erdoğan, "Pedofili: Klinik Özellikleri, Nedenleri ve Tedavisi", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, C:2, S:2, 2010, s.153, http://www.capps.org/archives/vol2/no2/cap_02_08.pdf ,(çevrim içi) E.T.:25.03.2018 13:00.
- 10 Tanya Simpson, "If Your Hands Causes You to Sin"...Florida's Chemical Castration Statute Misses the Mark", *Florida State University Law Review*, V:34, 2007, p.1224, https://heinonline.org , (online) E.T.:25.03.2018 13:00; Güzelsoy, *a.g.e.*, s.12; Yenidünya/Yaşar, *a.g.e.*, s.179; Kirsten Jordan et al., "The Role of Testosterone in Sexuality and Paraphilia—A Neurobiological Approach. Part II: Testosterone and Paraphilia", *The Journal of Sexual Medicine*, V:8, 2011, p.3014-3016 , https://heinonline.org , (online), E.T.:25.03.2018 13:00; Ryan Cauley, "Is Chemical Castration a Progressive or Primitive Punishment? Balls are in Your Court, Iowa Legislature", *The Journal of Gender, Race & Justice*, V:17, 2014, p.496-497, https://heinonline.org , (online), E.T.:25.03.2018 13:00

müddetçe etki göstermekte; uygulama bırakıldığında etkileri de geçmektedir. Bu, aynı zamanda failde kalıcı bir etki sağlamadığı ve aksi yönde karar alınmadığı takdirde ömür boyu uygulanacağı anlamına gelmektedir. Kimyasal kastrasyon, vücuttaki testosteron hormonunu baskılamakta ve hem biyolojik hem de psikolojik bir değişime neden olmaktadır. Bu nedenle kimyasal kastrasyon genellikle psikoterapik tedaviyle birlikte uygulanmaktadır. Gerçekten, psikoterapik yöntemler cinsel suç faillerine uygulanan en yaygın farmakolojik olmayan tedavi yöntemlerinden olup; özel önleme amacına hizmet etmektedir. Ayrıca, kimyasal kastrasyon uygulanan kişinin psikolojik ve biyolojik açıdan yeni durumuna alışması konusunda da ayrı bir önem arz etmektedir.¹¹

B. LEHİNE GÖRÜŞLER

Cinsel suçların önüne geçilmesi ve tekrerrün¹² önlenmesi konusunda bir yöntem olarak kimyasal kastrasyon, özellikle cerrahi kastrasyona alternatif olarak son yıllarda önerilmektedir. Bu hususta yöntemin hem aleyhine hem de lehine görüşler ileri sürülmekte ve günümüzde dahi bir uzlaşya varılamamaktadır. Yöntemin lehine olan argümanları dört başlık altında toplamak mümkündür. Buna göre kimyasal kastrasyon:

1) *Faili rehabilite ederek tekrerrüü önlemektedir.* Kimyasal kastrasyon uygulanması lehine ileri sürülen en önemli argüman budur. Yöntemin uygulandığı cinsel suç faillerinin tekrar suç işleme oranlarının, uygulanmayanlara göre daha düşük olduğu öne sürülmektedir. Bu argümana, yöntemin failin iyileşmesini sağladığı; suç işleme yönündeki düşüncelerinden kurtulup, sağlığına kavuştuğu yönündeki görüş de eklenebilir. Genel kaniye göre yöntemin uygulanmasının alternatifi özellikle parafillerin bir enstitüye veya infaz kurumuna kapatılmasıdır.¹³ Ancak kişi serbest bırakıldığında parafilik durumu devam ettiği için topluma hala bir tehlike oluşturduğu ve yeniden suç işleyebileceği ifade edilmekte; dolayısıyla hapsedilmenin bu vakalarda çözüm olmadığı ileri sürülmektedir.¹⁴ Bunun yanında, kimi cinsel suç faillerinin parafilik durumlarından kurtulmak istediği, kimyasal kastrasyonu kabul ederek hayatlarının kontrolünü yeniden ellerine alabileceği, özsaygılarını kazanarak toplumla yeniden bağ kurabileceği de ifade edilmektedir.¹⁵

2) *Caydırıcılık sağlayacaktır.* Hapis cezalarının yeterince caydırıcı olmadığı, cezanın genel ve özel önleme fonksiyonuna yeterince hizmet etmediği; buna karşılık kimyasal kastrasyonun ileride işlenecek suçlar açısından caydırıcı özellik göstereceği genel olarak ileri sürülmektedir.

11 Cauley, *a.g.e.*, p.506; Küçük, *a.g.e.*, s.304; Erdoğan, *a.g.e.*, s.151vd.

12 Çalışmamızda 'tekrerrür' (ve 'tekrar suç işleme') kavramları ile, yalnızca aynı suçun tekrar işlenmesi değil; cinsel bir suç işleyen failin sonradan bir başka suç işlemesi kastedilmekte olup; İngilizce'deki 'recidivism'in karşılığı olarak kullanılmaktadır.

13 Bu durum, çeşitli ülkelerde ceza ve yaptırım hukuku bakımından farklılık arz etmektedir. Aşağıda çeşitli hukuk sistemlerinde nasıl uygulandığı ele alınmaktadır. bkz: *Infra*, § 5-a *Yabancı Ülke Hukuklarında Kimyasal Kastrasyon*

14 Fitzgerald, *a.g.e.*, s.19

15 Fitzgerald, *a.g.e.*, s.22

3) *Geri çevrilebilirdir.* Cerrahi kastrasyonun taşıdığı en büyük olumsuz yönün geri dönüşünün olmadığı, ilkel ve barbarca olduğu ifade edilmektedir. Buna karşılık kimyasal kastrasyon uygulamasına son verildiğinde etkileri kısa süre içerisinde ortadan kalkmakta, kişi yeniden cinsel dürtü hissedebilmektedir. Buna göre, hormon uygulaması bırakıldıktan kısa bir sonra kişi yeniden cinsel dürtü hissedebilmekte, testosteron seviyesi eski haline dönmektedir.¹⁶ Özellikle adli hatalar hususunda cezaların geri çevrilebilir olmasının yanında, bölünebilirliğinin de önemli olduğu düşünüldüğünde; bu argümanın oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Aşağıda, kimyasal kastrasyon uygulamasının yan etkilerine yer verilmektedir. Bu konuda çalışmalar yürüten *Fitzgerald*, 1990 yılında yayımlanan makalesinde, pek çok ilaç tedavisinde çeşitli yan etkilerin görülebileceğini, MPA'nın yan etkilerinin nadiren ortaya çıktığını; ayrıca MPA tedavisi sona erdirildiğinde yan etkilerin de ortadan kalktığını belirtmiştir. Bununla birlikte, MPA'nın uzun vadeli etkilerinin neler olduğunun bilinmediğini; o güne kadar yöntemin çok dar bir grup üzerinde denendiğini; dolayısıyla mükerrirlik üzerindeki etkilerinin ve ilacın kullanımında doğru dozajın henüz bilinmediğini de ifade etmektedir.¹⁷

4) *Ekonomik açıdan hapis cezasına göre daha tercih edilebilirdir.* Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçların, failin cezaevinde kalmasına göre daha ekonomik olduğunu savunan bu görüş, aynı zamanda failin özgürlüğünden yoksun bırakılmayarak, çalışma hayatına katılmasını sağlayacağını da belirtmektedir. Bu argümanın savunucuları ceza infaz kurumlarındaki yer sorunlarının keyfi koşullu salıverilmelere neden olduğunu; bunun sonucunda özellikle diğer suçlar bakımından fail ile mağdurun yüz yüze gelmesinin olası olduğunu da dile getirmektedirler.¹⁸

C. ALEYHİNE GÖRÜŞLER

Kimyasal kastrasyon yönteminin aleyhine olan görüşlerin şu başlıklar altında toplanması mümkündür:

1) *Zannedildiği gibi tekerrürü önlediğine yönelik bilimsel bir bulgu yoktur.* Bu husus hala tartışılmakta olup, aşağıda meta-analiz¹⁹ sonuçlarına yer verilmektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse, cinsel suç faillerinin büyük bölümünde tekerrürün önlenmesinde asıl etkili olanın kimyasal kastrasyondan ziyade psikoterapi olduğu düşünülmektedir.

16 Simpson, *a.g.e.*, p.1225; Güzelsoy, *a.g.e.*, s.13-14

17 Fitzgerald, *a.g.e.*, s.7

18 Yenidünya/Yaşar, *a.g.e.*, s.180; Fitzgerald, *a.g.e.*, s.17; Güzelsoy, *a.g.e.*, s.65

19 "Meta analizi, ilişkili fakat bağımsız çalışma sonuçlarının niceliksel gözden geçirilmesi ve sentezi olarak tanımlanabilmektedir.(...) Aynı konudaki farklı çalışmalardan bilgi toplayarak yapılan birleştirme analizi, sadece tek bir çalışmaya dayanan analizden daha fazla istatistiksel güce sahip olacaktır." bkz.: Ender Çarkungöz, Bülent Ediz, "Meta Analizi", *Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, C:28, S:1, s.33, [http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ulufd/article/viewFile/500.006.1623/500.005.8084_\(çevrim_ıci\).E.T.:25.03.2018_13:00](http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ulufd/article/viewFile/500.006.1623/500.005.8084_(çevrim_ıci).E.T.:25.03.2018_13:00)

- 2) *Kimler üzerinde uygulanacağı fiilen muğlak kalmaktadır.* Aşağıda açıklandığı üzere, kimyasal kastrasyonun parafilik vakalarda uygulanması kimi çevrelerce önerilmektedir. Fakat bir kimseye parafil teşhisinin konulması ve kimin parafil olduğunun veya cinsel psikopati ile davranışını gerçekleştirdiğinin tespiti oldukça zor olduğu gibi, bunların tanımlarının da oldukça muğlak olduğu; toplum için tehlike yaratan ve yaratmayan ayırımının yapılmasının son derece güç olduğu belirtilmektedir.²⁰
- 3) *Gerçek bir çözüm metodu değildir.* Lehine olan görüşlerde belirtildiği gibi, MPA uygulaması bırakıldığında kişi 7-10 gün içerisinde eski haline dönebilmektedir. Bu durum, yöntemin aslında son derece riskli bir özelliğini de ortaya koymaktadır. Zira, cinsel suç faili olan bir parafilin bu şekilde 'etkisizleştirildiği' iddia edilse bile; tedavi²¹ yarım bırakıldığında kişi yeniden eski haline dönmektedir.²² Bu nedenle uygulamanın takibinin klinik olarak çok sıkı biçimde yapılması ve sonlandırılması için de psikiyatrik değerlendirme gereklidir. Bugüne dek yapılan çalışmalarda yöntemin uygulanması bırakıldıktan sonra testosteron seviyesinde ciddi bir artışın yanında, tekrar eylemde bulunma oranlarında sıçrama görülmektedir. Bunun yanında, failerin yöntemin etkilerini azaltmak için dışarıdan testosteron hormonu aldığı da gözlemlenmiştir. Özellikle koşullu salıverilmenin bir şartı olarak uygulanan MPA'da, failin dışarıdan testosteron alıp almadığı veya MPA tedavisini aksatıp aksatmadığı, düzenli aralıklarla gerçekleşen psikoterapi görüşmelerinde veya koşullu salıverme kurulu ile gerçekleşen görüşmelerde anlaşılabilir.²³ Dolayısıyla yöntemin denetiminin sıkı şartlara bağlanması gerekir; ancak bu her zaman mümkün olmayabilir.²⁴ Bununla birlikte, özellikle takibin sıkı biçimde yapılmadığı ülkelerde bu durum çok daha ciddi sorunlara yol açabilir. Nitekim, aşağıda yer verilen meta-analiz çalışmalarında görülebileceği üzere, tedaviyi yarım bırakan failerin tekerrür oranı oldukça yüksektir.

Ayrıca MPA uygulamasının kalıcı bir çözüm olmadığı, ancak uygulandığı sürece bir tedavi yöntemi olarak görülebileceği ve yalnız belirli şartları taşıyan kişilerde işe yarayabileceği de ileri sürülmektedir. Bu şartlar; failin tedavi için gönüllü olması, antisosyal kişilik patolojisi olmaması, ciddi madde bağımlılığı sorunu olmaması, dozajın uygun miktarda verilmesi ve buna rıza gösteren bir partnerin varlığı şeklinde belirtilmektedir.²⁵

- 4) *Çok ciddi yan etkileri vardır.* Parafil teşhisi konulmuş bir kimseye cinsel dürtülerin durdurulması için normal şartlarda haftalık olarak 100-500 mg. MPA uygulanmaktadır. Bunun kadınlarda doğum kontrolü için kullanılan miktarın 8,6 ila 43,3 katı olduğu; ve çok

20 Fitzgerald, *a.g.e.*, s.11-12

21 Yöntemin hukuki niteliği, bir tedavi olup olmadığı aşağıda ele alınmaktadır. Yararlanılan kaynaklarda genellikle "tedavinin yarım bırakılması" ifadesi geçtiğinden, biz de kavramsal karışıklığa yol açmamak adına çalışmanın bu kısmında bu ifadeyi kullanmaktayız.

22 Martin Schmucker, Friedrich Lösel, "Does sexual offender treatment work? A systematic review of Outcome Evaluations", *Psicothema*, V:20, 2008, p.16 <http://www.psicothema.com/pdf/3423.pdf>, (online), E.T.:25.03.2018 13:00

23 Fitzgerald, *a.g.e.*, s.17

24 Erdoğan, *a.g.e.*, s.153; Yenidünya/Yaşar, *a.g.e.*, s.180-181

25 Fitzgerald, *a.g.e.*, s.9

ciddi yan etkilere yol açtığı ifade edilmektedir. En önemlileri kemik mineral yoğunluğunun geri dönüşü olmayacak biçimde tükenmesi (osteoporoz ile kemik kırılabilirliğinin artması), kardiyovasküler hastalıklar olmak üzere, göz ardı edilemeyecek ölçüde ciddi pek çok başka yan etkileri de vardır. Bunlar: Şeker hastalığı (diyabet), düzensiz safra kesesi işlevi, divertikülit, hiperglisemi, serebrovasküler bozukluklar (beyin damar hastalıkları), epilepsi, astım ve böbrek fonksiyon bozukluğunun artması, jinekomasti, bacak krampları, vücutta kıl kaybı, kilo alımı, “pulmoner embolizm”, sperm sayısının azalması, “artmış glukoz yüküne hiperinsülinemik yanıt”, yorgunluk, letarji, testiküler atrofi, sıcak ve soğuk basma, flebit, baş ağrısı, uykusuzluk, mide bulantısı, kabuslar, nefes darlığı, artmış bazal vücut ısısı, halsizlik, depresyon ve kas kitlesi kaybıdır.²⁶ Sayılanların yanında kimyasal kastrasyonun uygulanması sırasında kişinin sperm kalitesinin düştüğü, partnerinin gebe kalması durumunda ise fetusta deformasyona sebep olduğu; ceninise olumsuz yönde etkilendiği, engelli yahut ölü doğabileceği ifade edilmektedir.²⁷

Kimyasal kastrasyonun, cerrahi kastrasyona göre en büyük avantajının geri çevrilebilir niteliği olduğu ifade edilmektedir. Oysaki, özellikle kimi parafili vakalarında uygulama en az 3-5 yıl sürmekte; bu da ciddi yan etkilerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.²⁸ Bu durum aynı zamanda tıp etiği açısından da ciddi bir sorun olarak yer almaktadır.²⁹ Olası zararlı sonuçların önüne geçilmesi için yöntemin uygulandığı kişilerin yakından izlenmesi ve en ufak bir yan etki veya komplikasyonda müdahale edilmesi gerektiği belirtilmektedir.³⁰

5) Yöntem *insan onuruna aykırı ve küçük düşürücü niteliktedir*. Bu konu aşağıda hukuki boyutuyla ele alınacak olmakla birlikte, kimyasal kastrasyon aleyhine öne sürülen en önemli argümanlardan biri de budur. Özellikle yan etkileriyle birlikte düşünüldüğünde, kişinin yaşamsal faaliyetlerine olan etkisi bir yana; meme büyümesi, ses incilmesi, kıl ve saç kaybı vb. etkileri nedeniyle toplum içerisinde yaşamasını oldukça güçleştirici olduğu bu kapsamda ileri sürülmektedir. Bu doğrultuda yöntemin sıra dışı ceza ve küçük düşürücü muamele kapsamında değerlendirilebileceği ifade edilmektedir.³¹

26 Simpson, *a.g.e.*, p.1225; Stacy Russell, “Castration of Repeat Sexual Offenders: An International Comparative Analysis”, *Houston Journal of International Law*, V:19, 1997, p.438; Jordan et al., *a.g.e.*, s.3017; John F. Stinneford, “Incapacitation through Maiming: Chemical Castration, Eight Amendment, and the Denial of Human Dignity”, *University of St. Thomas Journal*, V:3, 2006, p.568, <http://ir.stthomas.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1098&context=ustlj>, (online), E.T.:25.03.2018 13:00; Adnan Ataç, “Tıp Etiği Açısından Kastrasyon”, *Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı* (7-8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2011, s.172-173

27 Küçük, *a.g.e.*, s.313; Pervin Aksoy İpekçioğlu, “Cinsel Suçları Önlemede Kimyasal Kastrasyon Seçeneği”, *Ceza Hukuku Dergisi*, S:17, 2011, s.120

28 Yöntemin kişinin ömrü boyunca sürebileceği de ifade edilmektedir.

29 bkz: *Infra*, § 6: Kimyasal Kastrasyonun Hukuki Niteliği

30 Joo Yong Lee, Kang Su Cho, Chemical Castration For Sexual Offenders: Physicians' Views: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3565125>, (online) E.T.:25.03.2018 13:00

31 bkz: *Infra*, § 5/b-3: Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Işığında Türk Hukukunda Kimyasal Kastrasyon Uygulanması Mümkün müdür?

III. CİNSEL SUÇLAR VE FAİLLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Kimyasal kastrasyonun cinsel suç faillerine uygulanması önerilmektedir. O halde, bunun etkili bir yöntem olup olmadığının ortaya konulabilmesi için öncelikle cinsel suçların neler olduğunu, hangi durumlarda ve nasıl işlendiğini, bunların faillerinin özelliklerini; karakteristik yapılarını, hangi koşullarda ve hangi nedenlerle / saikle davranışlarını gerçekleştirdiklerini incelemek gerekmektedir. Gerçekten, her cinsel suç failini aynı kapsamda ele almak mümkün değildir. Kimyasal kastrasyonla vücuttaki testosteron hormonu düşürüldüğüne göre, cinsel suçların önüne geçmede savunulmasının altında, kişideki testosteron seviyesini düşürerek bir daha cinsel suç işlenmeyeceği düşüncesi yatmaktadır. Dolayısıyla cinsel suçların işlenmesi faillerdeki yüksek testosteron hormonuna bağlanmakta; yahut kişinin cinsel dürtüleri yok edilerek cinsel suçlar açısından kapasitesizleştirilmeye (etkisiz kılmaya) çalışılmaktadır. Öyleyse bu düşüncenin doğru olup olmadığını görmek için, cinsel suçların ve faillerinin üzerinde durulması gerekmektedir.³²

Cinsel suçlar³³ aracılığıyla kişilerin cinsel dokunulmazlıkları ve cinsel özgürlüklerinin korunması amaçlanmaktadır³⁴. Bu suçlar genellikle; fiziksel temas gerektirmeyen, sözle vb. de işlenebilen cinsel taciz suçları; fiziksel temas suretiyle yahut vücuda organ veya cisim sokmak suretiyle gerçekleştirilen cinsel saldırı suçları (tecavüz)³⁵ olarak karşımıza çıkmaktadır. Mağdurlarının çocuk olması da mümkün olduğundan, yasalarda çocuklara karşı gerçekleştirilen cinsel suçlar özel olarak düzenlenmektedir. Bunun yanında teşhircilik, röntgencilik, fuhşa zorlama veya çocuklara müstehcen nitelikli görüntüler gösterilmesi vb. suçlar da ceza kanunlarında genellikle yer bulmaktadır. Söz gelimi Türk Ceza Kanunu'nda cinsel taciz, cinsel saldırı, reşit olmayanla cinsel ilişki ve çocukların cinsel istismarı "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" altında düzenlenmekte iken; teşhircilik, müstehcenlik, fuhşa teşvik vb. "Genel Ahlakla Karşı Suçlar" altında düzenlenmektedir. Ancak, TCK m.105/2-e'de görülebileceği üzere cinsel tacizin teşhircilik suretiyle işlenmesi de mümkündür. Bununla birlikte, ceza kanunumuzdaki çocukların cinsel istismarı suçunun onlara karşı gerçekleştirilen hemen her türden cinsel davranışı kapsadığı görülmektedir.

Toplumda işlenen her suçun meydana çıkmaması ve resmi kayıtlara girmemesi mümkündür. Özellikle cinsel istismar vakaları ve bunlar içinden pedofillerin işlediği suçlar, genellikle tespit edilemeyebilmektedir.³⁶ İfade edilmektedir ki, bu şekilde işlenen suçlar çoğunlukla yıllarca

32 Cinsel suç faillerine aynı zamanda psikoterapik tedavi yöntemlerinin de uygulandığı bilinmektedir. Bu konu aşağıda incelenmeye çalışılacak olmakla birlikte, bu başlık altında cinsel suçlar ve failleri ele alınarak, kimyasal kastrasyonun hangi etmenlerin üzerinde etki doğurmasının beklendiği tartışılacaktır. Söz gelimi, bir pedofilin eylemlerinin altında testosteron hormonunun yüksekliği değil de; başka birtakım nedenlerinin olduğunun anlaşılması halinde, kimyasal kastrasyon uygulanması anlamsız olacaktır. Zira failin belki gerçekten de tecavüz (nitelikli cinsel saldırı) fiilini işlemesi olanaksız olacak; fakat örneğin teşhircilik fiilini gerçekleştirmesine bir etkisi olmayacaktır.

33 Hukuki açıdan doğru ifade 'cinsel özgürlüğe karşı suçlar' olmakla birlikte, anlam bütünlüğünü korumak adına genellikle kriminolojik eserlerde kullanılan 'cinsel suçlar' şeklinde ifade etmeyi tercih etmekteyiz.

34 Veli Özer Özbek vd. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 10.bs., Ankara, 2016, s.314-315

35 Çalışmamız boyunca nitelikli cinsel saldırı olarak bahsedilen suç tipi, halk arasında tecavüz olarak adlandırılan, vücuda cisim veya organ sokmak suretiyle işlenen cinsel saldırı suçunu ifade etmektedir.

36 Erdoğan, a.g.e., s.132

sürmekle birlikte gizli kalmaktadır.³⁷ Bunun nedenleri arasında çocukların kendilerine yönelik davranışların yanlış olduğunu bilmemeleri, yaşadıklarını nasıl anlatacaklarını bilememeleri, başından geçenleri anlatırlarsa başlarının derde gireceğinden korkmaları vb. sayılabilir. Bununla birlikte altını çizmek gerekir ki, çocukların cinsel istismarı (ks. çocuk istismarı / cinsel istismar) vakalarının tümü pedofiller tarafından gerçekleştirilmemektedir. Hatta, aşağıda açıklandığı üzere, pedofiller tarafından işlenenler, tüm istismar vakaları içinde küçük bir orana tekabül etmektedir. Pedofillerinse çoğunun erkek olduğu, kadın pedofillerin de olduğu; fakat bu vakalardaki siyah sayıların çok daha yüksek oranda olduğu; bir istatistiğe göre çocuk istismarı faillerinin %1 ila 6'sının kadın olduğu ifade edilmektedir.³⁸

Cinsel suçlar her zaman fiziksel temas içermemekte, çoğu zaman temas olmaksızın da gerçekleşebilmektedir. Röntgenicilik, teşhircilik, çocukları soyarak seyretme vb. durumlar buna örnek gösterilebilir. Ayrıca cinsel istismar vakalarının nadiren impulsif ve ani bir davranış olarak ortaya çıktığı; çoğu zaman önceden planlandığı ifade edilmektedir.³⁹ İstismar faillerinin genellikle zor kullanma olmaksızın önce masum dokunma ile başlayıp sonra uygunsuz dokunma, porno izlettirme gibi birçok fiziki manipülasyon ve duyarsızlaştırma yöntemi kullandıkları belirtilmektedir.⁴⁰ Ne var ki, cinsel suç faillerinin özelliklerine bakıldığında aslında oldukça heterojen yapıda bir dağılım sergiledikleri görülmektedir. Birçoğunun ise, diğer suç faili gruplarına benzediği; antisosyal eğilime sahip, mağdurla empati yeteneği az olan ve ofansif tavırlara sahip kişilerden oluştuğu dile getirilmektedir.⁴¹ O halde, cinsel suç faillerinin karakteristik özelliklerine göre nasıl sınıflandırıldıklarını ele almakta yarar vardır.

Groth vd., 1977 yılında somut vakalar üzerinden bir inceleme yaparak tecavüz faillerinin karakteristiğini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu konudaki çalışmaların öncülerinden sayılabilecek araştırmada *Groth vd.*, tecavüz her ne kadar nitelik itibarıyla cinsel bir fiil olsa da; altında yatan güdünün cinsel olmaktan çok, güç gösterisi ve öfke kaynaklı olduğunu tespit etmiştir. Bu doğrultuda, tecavüz faillerini güç pekiştirme ve güç gösterisi için suç işleyenler ile öfkeyle tahrik olan ve öfkesini dışa vurmak için suç işleyenler şeklinde ayırmıştır.⁴² *Hazelwood* ise yaptığı çalışmalarda bu fail gruplarına, ani olarak dürtüleriyle harekete geçen *fırsatçı tecavüz faillerini* ve *grup tecavüzü faillerini* eklemiştir. Bu kapsamda *Hazelwood*, dürtüleriyle harekete geçen (fırsatçı) faillerin genellikle bir plan kapsamında hareket etmediğini ve çoğunlukla da yakalandığını, cinsel saldırı suçlarının çoğunu bu grubun işlediğini belirtmektedir. Bu fail grubu genellikle başka bir suç işlerken fırsatını bulduğunda (cinsel amaçla) cinsel saldırı suçunu da işlemektedir. Örnek olarak, eve hırsızlık amacıyla giren kişinin o sırada evde bulunan bir kadına tecavüz etmesi verilebilir. *Hazelwood* bunun yanında bir de *ritüelistik cinsel suç fail grubu* olduğunu belirtmektedir. Bu grup

37 A.e. s.135

38 İpekçioğlu, a.g.e., s.109

39 Erdoğan, a.g.e., s.137-140

40 Güzelsoy, a.g.e., s.70-72

41 Stinneford, a.g.e., s.569

42 A. Nicholas Groth, Ann Wolbert Burgess, Lynda Lytle Holmstrom, "Rape: Power, Anger and Sexuality", *The American Journal of Psychiatry*, V:11 (134), 1977, p.1239-1243

diğerlerine göre sayıca daha az olmakla birlikte, genellikle farklı parafilik duruma sahip, yaygın bir fantezi hayatı olan, özenle oluşturulmuş bir plan dahilinde hareket eden ve yakalanma oranı daha düşük olan faillerden oluşmaktadır.⁴³

Groth'un cinsel suç failleriyle ilgili kategorizasyonundan yola çıkan bir grup araştırmacı, toplumun kültür yapısının ve cinselliğe bakış açısının da cinsel saldırı suçlarına yansıtacağını belirleyerek; Türkiye'ye özgü bir fail sınıflandırması oluşturmuştur. Çalışmada yalnızca kadına yönelik değil, erkeklere ve çocuklara yönelik cinsel suçlardaki motivasyonlar da değerlendirilmiştir. Bu bağlamda *Groth'un* belirlediği güç ile öfke güdülü cinsel suç faillerinin yanında; fırsatçı tecavüz failleri; salt cinsel tatmin amacıyla cinsel istismar gerçekleştirenler; cebir ve tehdit ile cinsel saldırıda bulunanlar; mağdurun yaş küçüklüğü, zeka geriliği vb. durumlardan yararlananlar; mağdurun rızasıyla gerçekleşen akran tecavüzü ve sosyal normları istismar eden tecavüz failleri (kendisiyle evlenmek istemeyen mağdura tecavüz ederek evlenmeyi sağlama) gibi kategoriler oluşturulmuştur.⁴⁴

Çocukların cinsel istismarı konusunda *Gölge*, bugün yapılan sınıflandırmaların hiçbirinin tam olarak yeterli olmadığını dile getirmektedir. Bu konuda, *Groth'un* sınıflandırmasının yaygın olarak kullanıldığını belirterek, bu failerin iki grupta ele alındığını ifade etmektedir. İlk grup yaşlılarıyla cinsel ilişki kurmakta yetersiz olan, cinsel olgunluğa ulaşamamış ve ısrarla çocuklarla cinsel ilişki kurmayı isteyen *takılmış çocuk tacizcileri* iken, ikinci grup kendi yaşlılarıyla da ilişki kurabilen ve partnerleri olabilen; ancak özellikle yoğun stres dönemlerinde dürtüsel olarak bir çocuğa yönelen, *regrese çocuk tacizcileridir*.⁴⁵ Bir diğer sınıflandırma ise, *Dietz* tarafından *durumsal çocuk tacizcileri* ile *seçimsel çocuk tacizcileri* şeklinde yapılmaktadır. Bu sınıflandırmadaki ilk grubun asıl yönelimi çocuklar değildir. Bunlar da kendi içinde *regrese olanlar*, *ahlaken fark gözetmeyenler*, *cinsellikte fark gözetmeyenler*, *yetersiz olanlar* şeklinde ayrılmaktadır. İkinci grubunsa yönelimi özellikle çocuklardır. Bunlar ise kendi içinde *baştan çıkarıcı olanlar*, *içe dönük olanlar*, *sadistik olanlar* şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bu grupları kısaca açıklamak gerekirse; *regrese grup* genellikle düşük özgüven sahibi kişilerden oluşmakta ve uygun ortam oluştuğunda çocuğu cinsel ilişkiye zorlayarak eylemlerini gerçekleştirmektedir. *Ahlaken fark gözetmeyenler* yaşamlarında genel olarak ahlaki kaygı gütmeyen, yalan söyleyen, çalan, aldatan vb. kimseler olup; çocukları da "Niçin olmasın?" diyerek istismar etmektedirler. *Cinsellikte fark gözetmeyenler* çocuklara yönelik özel bir yönelimleri olmasa da heyecan duyma amacıyla istismarda bulunurlar. *Yetersiz olanları* ise belirgin biçimde tanımlamak zordur; genellikle sosyal açıdan uyumsuz, psikiyatrik bozukluklara sahip kimselerdir. *Baştan çıkarıcı olanlar* olarak tanımlanan grup, genellikle sözle vb. iletişim kurarak ve yetişkin otoritesini kullanarak, çocukları baştan çıkarır ve onlarla

43 Robert R. Hazelwood, Janet I. Warren, "The Sexually Violent Offender: Impulsive or Ritualistic", *Aggression and Violent Behavior*, V:5, I:3, 2000, p.269-270, 272vd.; Zeynep Belma Gölge, "Cinsel Saldırıda Etkili Faktörler ve Suçlu Profili", *İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. M. Fatih Yavuz, Prof. Dr. Şahika Yüksel), 2005, s.25-33

44 ZB. Gölge, MF. Yavuz, İ. Başol, "Classifying Rape Cases in Turkey", *Forensic Science International*, V:136, 2003, p.296-297, Akt. Gölge, a.g.e., s.33-34

45 Yazar 'tacizci' sözcüğünü kullandığından, biz de burada aynı sözcüğü kullanmaktayız. Ancak, tacizci ile ifade edilenin, çalışmanın bütününde *istismar* olarak tanımlanan hususa karşılık geldiğini belirtmemiz gerekir.

birlikte olurlar. Kadınlar oğlan, erkeklerse kız çocuklarını baştan çıkarma yöntemine başvurur. *İçe dönük olanlar* genellikle onları cezbedecek özelliklere sahip olmadığından sınırlı bir iletişim kurarak çocuklarla cinsel ilişkiye girmektedir. Genellikle çocuk parklarının etrafından çocukları kaçıran steryotipe benzetilir ve gizlenmek için evlenip aile kurabilirler. Genellikle öz çocuklarını bebeklikten itibaren taciz ettikleri de belirtilmektedir. Son olarak *sadistik* olanlarsa çocuğa acı çektirerek cinsel uyarım duyarlar. Bunun sonucunda mağdurları öldürebildikleri de ifade edilen bu gruba dahil failer diğerlerine göre sayıca daha azdır. Bu kategoriler genel olarak değerlendirildiğinde, *tercihsel çocuk tacizcileri* pedofili kriterlerini karşılamaktadır. *Durumsal tacizcilerin* ise sayıca, *tercihsel çocuk tacizcilerinden* fazla olduğu belirtilmekle birlikte; tercihsel tacizci failer genellikle yaşamları boyunca çok sayıda çocuğu taciz ve istismar etmektedir.⁴⁶

Bu konuda çalışan araştırmacı ve uzmanlar Groth'un sınıflandırmasından da yararlanarak, başka bir sınıflandırma daha yapmakta ve cinsel suç işleyen failerin genellikle dört gruba ayrıldığını ifade etmektedir.⁴⁷ İlk gruptaki failer gerçekleştirdikleri cinsel davranışların antisosyal niteliğini, suç olduğunu kabul etmemektedir. İkinci gruptakiler davranışlarının suç teşkil ettiğinin farkında olmakla birlikte, bu şekilde davranmalarının nedenini cinsel veya kişisel nedenler dışındaki alkol, uyuşturucu madde, stres vb.ne bağlamaktadır. Üçüncü gruptakiler davranışları cinsel dürtülerden kaynaklanmayan; güç, şiddet veya öfke gibi nedenlerle suçu işleyenlerdir. Dördüncü ve son gruptakiler ise, belirli bir fantezi doğrultusunda cinsel uyarılma, ereksiyon ve boşalma davranışı sergileyen parafillerdir.⁴⁸

Görüldüğü üzere, cinsel suç faileri çok çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Ancak bütün bu sınıflandırmalarda ortak olan husus, toplam cinsel suç faileri içinde sayıca az olan bir parafil grubunun varlığıdır. Nitekim Arizona'da çocukların cinsel istismarından hüküm giyen 142 fail üzerinde gerçekleştirilen bir istatistiki çalışmaya göre, toplam fail sayısının yalnızca %8.5'ine pedofili teşhisi konulmuş; %12'sine antisosyal kişilik bozukluğu, %23.2'sine alkolik, %10'una ise uyuşturucu bağımlılığı teşhisi konulmuştur⁴⁹.

Amerikan Psikiyatri Derneği'nin "*Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı DSM-IV-TR*"ye göre, parafili tanısı için kişinin "*En az 6 ay süresince, insan harici nesnelere, kişinin kendisinin, partnerinin, çocukların veya onay vermeyen diğerlerinin acı çekmesi ve aşağılanması içerecek şekilde tekrarlayan, yoğun uyarıcı fantezilerinin, cinsel dürtülerinin veya davranışlarının bulunması gerekmektedir*". Ayrıca tanının konulabilmesi için bunların klinik olarak belirlenebilen sıkıntı ya da sosyal işlev bozulmalarına da neden olması gerekmektedir. *Parafili*; teşhircilik,

46 Daha detaylı bilgi için bkz.: Gölge, a.g.e., s.35-45. Dietz'in sınıflandırmasına ilişkin bilgilere bu kaynaktan ulaşılmıştır.

47 Araştırmalarımız sırasında, bu konuda çalışma yapanların genellikle bu sınıflandırmaya değinmiş olduğunu gözlemlemiş bulunmaktayız. Kanımızca bu sınıflandırma da oldukça tutarlı olmakla birlikte, özellikle ilk üç gruba daha iyi anlamak için Hazelwood ve Dietz'in sınıflandırmalarının da göz önünde bulundurulması isabetli olacaktır.

48 Fitzgerald, a.g.e., p.4; Kimberly A. Peters, "Chemical Castration: An Alternative to Incarceration", *Duquesne Law Review*, V:31, 1993, p. 312, <https://heinonline.org>, (online), E.T.:25.03.2018 13:00

49 Stinneford, a.g.e., s.570. Bu çalışmada 142 failin diğer yarısının başka özelliklere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Tek başına bu çalışmanın genel hakkında bilimsel bir kanıya varılmasına hizmet etmeyeceği muhakkaktır. Ancak, çocuk istismarı failerinin yalnızca küçük bir bölümünün pedofil olduğunu göstermesi açısından fikir oluşturması mümkündür.

fetişizm, sürtünmecilik, cinsel mazoşizm, cinsel sadizm, pedofili vb. şekillerde görülebilmektedir.
50

Pedofili ise kişide özellikle ergenlik dönemine girmemiş çocuk(lar)la cinsel etkinlikte bulunmayla ilgili yoğun, cinsel yönden uyarıcı fantezilerinin, cinsel dürtülerinin ya da davranışlarının yineleyici biçimde (genellikle altı aydan uzun süre ile) ortaya çıkması olarak tanımlanmaktadır⁵¹. Pedofilik bireylerin genellikle sosyal ilişkilerinin sınırlı, içe kapanık, psikopatik, psikoseksüel ve sosyal açıdan immatür kişilik özelliklerine sahip olduğu belirtilmektedir.⁵² Bu kişilerde en çok rastlanan psikiyatrik bozukluğun duygudurum bozukluğu ve anksiyete bozukluğu olduğu ifade edilmektedir. Bu tanıların yapılması, kişiye özel tedavinin uygulanması için önemlidir.⁵³

Cinsel suç failleri ve özellikle pedofiller üzerinde *Jordan vd.* tarafından 2011'de yapılan bir araştırmaya göre, pedofilin yapısal ve fonksiyonel nedenlerinin altında beyindeki cinsel faaliyetleri de düzenleyen bölgenin yer aldığı düşünülmektedir. Nitekim, parafili ve pedofilin nörobiyolojisine ilişkin yeterli veri olmasa da yapılan çalışmalar; bunların beyin frontal ve temporal lobundaki bir bozukluktan kaynaklandığını göstermektedir. Yine bu araştırmaya göre cinsel istismar faillerinde yalnızca testosteron değil; aynı zamanda diğer bazı endokrinolojik ve nörokimyasal parametrelerin de rol oynadığı görülmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen bir diğer meta-analiz çalışmasında, genel olarak cinsel suç faillerinin testosteron seviyeleri, kontrol grubuyla karşılaştırıldığında **kayda değer bir fark olmadığı görülmüştür**.⁵⁴ Yine *Jordan vd.* tarafından yapılan çalışmada, antisosyal eğilim ve cinsel davranışlarda steroidle ilişkili bir genetik etkenin de mevcut olduğu görülmüştür. Araştırmacılar, aynı zamanda o güne kadar yapılmış olan parafillerin antiandrojen ve hormon tedavilerine ilişkin çalışmaları, yeterli ve düzgün kontrol grubuna sahip olmaması sebebiyle eleştirmektedir. Bahse konu çalışma kapsamında, antiandrojen ve diğer hormon tedavilerinin cinsel suç faillerinin yeniden suç işlemesinin önüne geçmekte gerçekten işe yarayıp yaramadığı da ele alınmaktadır. Bu doğrultuda bizim aşağıda yer verdiğimiz kriminolojik çalışmalardan bazıları da incelenmiş ve netice itibarıyla **bu konunun hala tartışmalı olduğu ifade edilmiştir**. Yine de, *Jordan vd.* kimyasal kastrasyonun parafili vakalarında, özellikle dürtülerin bastırılmasında kullanışlı olabileceğini belirtmekte; ancak ciddi yan etkilerine de dikkat çekmektedir.⁵⁵

Cinsel suç faillerinin kişiliklerine ilişkin, çalışmamız açısından önemli olduğunu düşündüğümüz bir diğer meta-analiz, *Hanson ve Morton* tarafından 2005'te yayımlanmış olup, bu çalışma

50 Ataç, *a.g.e.*, s.173

51 Erdoğan, *a.g.e.*, s.132; Muharrem Uçar, "Tıp Etiği Açısından Kastrasyon", *Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı* (7-8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2011, s.153

52 Erdoğan, *a.g.e.*, s.132-140

53 Erdoğan, *a.g.e.*, s.147 vd.

54 Çalışmada ayrıca, bir grup çocuk istismarı failinin testosteron seviyesinin daha düşük olduğu da görülmüştür. Ancak araştırmacıların da ifade ettiği şekilde çalışmanın sonuçlarının dikkatlice ele alınması isabetli olacaktır. bkz.: Jennifer S.Wong, Jason Gravel, "Do Sex Offenders Have Higher Testosterone? Results From a Meta-Analysis", *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, V:30, I:2, 2018, p.157 vd.

55 Jordan et al., *a.g.e.*, s.3008, 3017-3021

üzerinde durulmasının isabetli olacağını düşünmekteyiz.⁵⁶ Bu çalışmada, mükerrir cinsel suç faillerinin kişilikleri ele alınmaktadır. Gerçekten, yukarıda da belirtildiği üzere, cinsel suçların her biri aynı olmadığı gibi; faillerinin kişilik özellikleri de farklıdır. Dolayısıyla cinsel suç faillerinin kişilikleri, tedavi yöntemlerinin başarısına ilişkin değerlendirmede mutlaka dikkate alınmalıdır. Meta-analizde cinsel suç faillerinin tekerrürünü konu edinen 82 çalışma kapsamında 29,450 fail incelenmiştir. Tekerrüre ilişkin bilgiler ağırlıklı olarak ulusal adli kayıtlardan, il veya eyalet kayıtlarından, tedavi programlarının kayıtlarından ve kişisel ihbar (İng. *self-report*) kayıtlarından elde edilmiştir⁵⁷. Çalışmada tekerrürün ortalama takip süresi 5-6 yıl olup, ulaşılan sonuçlar oldukça önemlidir⁵⁸. Buna göre hem ergen, hem de yetişkin cinsel suç failleri açısından, tekerrürde başlıca neden olarak cinsel sapıklık ile antisosyal eğilim saptanmış olup; diğer etmenler tali kalmaktadır.⁵⁹

Cinsel sapıklık ile genellikle yasadışı olan fetişizm, çocukla cinsel ilişki, tecavüz, otoerotik asfiksi ve diğer parafililer gibi eğilimler kastedilmektedir. Antisosyal eğilimse; psikopati, madde bağımlılığı, çocukken suç işleme, vb. durumları da içeren antisosyal özellikleri ifade etmektedir.⁶⁰

Çağdaş teoriler, cinsel suç faillerinin yetişmesinde aile ortamındaki olumsuzlukların (rehberlik ve duygusal doygunluktan yoksunluk) etkili olduğunu ileri sürmektedir. Bu şekilde yetişen bireyler sosyal ortamında güvensizlik, düşmanlık vb. geliştirmekte, olumsuz akran ilişkileri kurmakta ve bu durum toplumsal olarak reddedilerek yalnızlıkla sonuçlanmaktadır.⁶¹ Bununla birlikte, olumsuz aile geçmişinin ve içselleştirilmiş psikolojik sorunların – her ne kadar cinsel suç faillerinde yaygın olarak görülse de – cinsel suç tekerrürüne ilişkin bağlantısının saptanamadığı ifade edilmektedir. Tipik bir cinsel suç mükerririnin sinirli/üzgün (İng. *upset*) veya yalnız olmadığı; bunun yerine istikrarsız, antisosyal bir yaşam tarzına sahip olduğu ve cinsel olarak sapkın⁶² düşünceler tasarladığı belirtilmektedir. Ayrıca cinsel suç faillerinin diğer fail gruplarına göre, stres altında kaldığında daha fazla cinsel suç tekerrür riski barındırdığına dair bulguların mevcut olduğu da belirtilmektedir.⁶³ Gerçekten, aşağıda yer verilen farklı çalışmalar da bu sonuçlara paralel niteliktedir.

Çalışmada cinsel sapıklığın, sonradan cinsel olmayan bir suç işlemeyi artırdığına dair bir ilişki tespit edilememiştir.⁶⁴ Antisosyal eğilim ise cinsel suçun tekerrür etme olasılığını artırmaktadır; zira bu eğilime sahip olmayan diğer kişiler başkalarına zarar vermek istemedikçe, kendilerini başkasına zarar vermediğine ikna etmedikçe ya da kendilerini durduramama gibi bir soruna sahip

56 R. K. Hanson, Kelly E. Morton-Bourgon, "The Characteristics of Persistent Sexual Offenders: A Meta Analysis of Recidivism Studies", *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, V:73, No:6, 2005, *passim*

57 A.e., s.1155

58 A.e., s.1156

59 A.e., s.1154

60 A.e., s.1156

61 A.e., s.1154

62 Bununla ifade edilen parafilik eğilimlerdir.

63 A.e., s.1158-1159

64 A.e., s.1158

olmadıkça, cinsel suç işlememektedir.⁶⁵ Bununla birlikte antisosyal eğilim, özellikle cinsel nitelikli olmayan şiddet suçları ve diğer suçlar bakımından da başlıca neden olarak görünmektedir.⁶⁶

Çalışmaya göre genel olarak cinsel suç failleri, cinsel olmayan bir suçu tekrar işlemeye; cinsel bir suç işlemekten daha meyillidirler (ilk suçu cinsel nitelikli olup mükerrir olanların oranı %36.2'dir. Buna karşılık; tüm oranın yalnızca %13.7'sinin mükerrir olduğu suç cinsel niteliklidir).⁶⁷ Ancak bu durum, cinsel suç faillerinin yalnız bir kısmı için geçerlidir. Zira cinsel suç failleri arasındaki belirli diğer alt grupların tekrar işlediği suçun, cinsel bir suç olma oranının yüksek olduğu saptanmıştır. Bu alt gruplardaki faillerin büyük bölümü cinsel sapıklık gösterenlerden, daha öncesinde yine cinsel suç kaydı olanlardan ve daha küçük bir bölümü ise genel kriminolojik etmenlere sahip olanlardan (yaş, önceki suç kayıtları vb.) oluşmaktadır.⁶⁸ Bu, şu anlama gelmektedir: Mükerrir halde birden çok defa cinsel suç işleyenlerin büyük bölümü, cinsel sapık olanlardan oluşmaktadır. **Buna karşılık bir defa cinsel suç işleyenlerin büyük bölümünün tekrar işlediği suç cinsel nitelikli bir suç olmamaktadır.** Yani, cinsel sapık nitelik göstermedikçe, bir defa cinsel suç işleyen failin tekrar cinsel bir suç işleme olasılığı düşüktür.

Bu başlık altında son olarak, cinsel suçlara yalnız dar ve teknik açıdan yaklaşılmaması gerektiğini; örneğin çocukların cinsel istismarı yerine, cinsel sömürü kavramının da kullanıldığını ifade etmek yararlı olacaktır. Gerçekten, çocuklara yönelik diğer cinsel davranışların yanında, cinsel sömürünün de uygulandığı; fuhuş, pornografi vb. amaçlarla kaçırıldıkları, yahut zorla evlendirilerek cinsel birlikteliğe zorlandıkları da bilinmektedir. Çocukların zorla evlendirilmesi, cinsel istismarın üzerinin kapatılmasına neden olmanın yanı sıra, başlı başına çözümü gereken büyük bir toplumsal sorundur. USAK'ın (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu) hazırladığı rapora göre: "(...)Türkiye ise Avrupa ülkeleri olarak değerlendirilen ülkeler arasında erken evlilik oranı yüzde 17 olan Gürcistan'ın ardından yüzde 14 oranıyla ikinci sırada görülüyor."⁶⁹ Bu husus, başka bir çalışmanın konusu olmakla birlikte, cinsel suçlarla ve özellikle çocukların hem cinsel hem de manevi yönden istismarıyla mücadele edilirken göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

IV. CİNSEL SUÇLARDA TEKERRÜRE İLİŞKİN BAZI KRİMİNOLOJİK ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hukukçuların ve siyasetçilerin özellikle suç önleme politikasına ilişkin çalışma yaparken, kriminoloji biliminin verilerinden yararlanmaları bir gerekliliktir. Aksi takdirde salt varsayımlar

65 A.e., s.1154

66 A.e., s.1157

67 A.e., s.1158

68 R.K. Hanson, M.T. Bussiere, "Predicting Relapse: A Metaanalysis Of Sexual Offender Recidivism Studies", *Journal Of Consulting And Clinical Psychology*, V:66, no:2, 1998, p.348 vd.

69 <https://www.ntv.com.tr/turkiye/turkiye-cocuk-gelinde-avrupa-ikincisi,y01nO2bcMEC1tM1mWS3GjQ> , (çevrim içi), E.T.:25.03.2018 13:00; Güzelsoy, a.g.e., s.71

üzerinden hareket edilmesi söz konusu olacaktır. Bu başlık altında, konuyla ilgili önemli olduğunu düşündüğümüz bazı kriminolojik çalışmaların bulgularına değinilmeye çalışılacaktır.⁷⁰

Dünyada cinsel suç faillerinin yeniden suç işlemesini önlemek, onları topluma kazandırmak, tedavi etmek gibi amaçlarla çeşitli yöntemler uygulanmaktadır. Bu yöntemlerin başında, psikolojik tedaviler gelmektedir. Bu konuda çalışma yapan araştırmacıların pek çoğu, ortaya koydukları kriminolojik araştırmalar ve meta-analizler sonucunda psikolojik tedavinin tekrerrürün önlenmesinde son derece etkili olduğuna işaret etmekte iken; bazıları ise bu konuda net bir kaniya varmak için yeterli veri olmadığını ifade etmektedir.⁷¹ Bunun yanında, kimyasal kastrasyonun kendi başına cinsel suç faillerinde tekrerrürü önlemede etkili bir yöntem olduğunu gösteren bir çalışmaya veya net bir bulguya ulaşamamıştır.

Kimyasal kastrasyonun cinsel suç faillerinin tekrar suç işlemesini önlemede etkili bir yöntem olup olmadığını anlayabilmek için ilk olarak, cinsel suç faillerine uygulanan tedavi programlarının etkililiğine ilişkin gerçekleştirilen bir meta-analiz çalışmasına göz atmakta yarar görmekteyiz. *Martin Schmucker ve Friedrich Lösel* tarafından gerçekleştirilen ve 2008 yılında yayımlanan bu meta-analiz çalışmasında detaylı bir literatür taraması yapılarak, tedavi edilen ve edilmeyen cinsel suç faili grupları arasında 5 farklı dilde⁷² yayımlanan 80 bağımsız karşılaştırma incelenmiştir. Bu kapsamda 9,512'sine tedavi uygulanmış, toplam 22,181 fail üzerinde inceleme yapılmıştır.⁷³

Bu meta-analiz çalışması oldukça önemlidir. Zira o güne dek gerçekleştirilenlerin en kapsamlısı olmakla birlikte; özellikle 1989 yılı ve sonrasında yapılan kriminolojik araştırmalar ve meta-analiz çalışmaları, yetersiz veri nedeniyle cinsel suç faillerinin tedavilerinin verimliliğine ilişkin net bir çıkarım ortaya koymazken; daha sonradan yapılan çalışmalar daha net bulgular sunmaktadır. Bu çalışma ise, tedavide kullanılan hem biyolojik hem de psikolojik tedavi yöntemlerine ilişkin elde edilen bulguları daha kapsamlı bir biçimde ortaya koymak üzere gerçekleştirilmiştir.⁷⁴

Meta-analiz kapsamında tedavi yönteminin işe yaramasından kasıt yeniden suç işlemenin önüne geçilmesidir. Kapsama alınan çalışmalarda, cinsel suç faillerinde tekrerrürü önleme amaçlı uygulanan tedavi edici unsurları içeren psikolojik veya ilaçlı / cerrahi yöntemler esas alınmıştır. ‘Tekerrür’ geniş bir anlamda kullanılmış ve mahkumiyet hükmünün yanı sıra tutuklanmayı

70 Çalışmamızda yer verdiğimiz kriminolojik çalışmalara ilişkin bulgular, konunun daha etkili biçimde tartışılarak kavranabilmesi için özet niteliğinde açıklanmakta olup; bu çalışmalardaki her bir verinin son derece önemli olduğunun ve ulaşılan sonucu etkileyebileceğinin altını çizmek gerekir. Dolayısıyla, daha detaylı bilgi için söz konusu çalışmalara bakılmalıdır.

71 R. Karl Hanson, Guy Bourgon, Leslie Helmus, Shannon Hodgson, *A Meta-Analysis of the Effectiveness of Treatment for Sexual Offenders: Risk, Need, and Responsivity*, Ottawa, Public Safety Canada, 2009, p.1, https://www.researchgate.net/publication/228989480_A_meta-analysis_of_the_effectiveness_of_treatment_for_sexual_offenders_Risk_need_and_responsivity, (online), E.T.:25.03.2018 13:00; Ayrıca bkz.: Russell, *a.g.e.*, p.452-453

72 İngilizce, Almanca, Fransızca, Flemenkçe ve İsveççe. Bu beş dilde kapsama alınan çalışmalar dışında diğer dillerde pek fazla kontrollü çalışma olmadığı belirtilmektedir.

73 Schmucker/Lösel, *a.g.e., passim*. Çalışmamız bakımından meta-analizde ele alınan kriminolojik bulgular üzerinde durulacak, ancak söz gelimi literatür taramasının nasıl yapıldığından vs. bahsedilmeyecektir. Ayrıntılı bilgi için çalışmanın kendisine bakılması yerinde olacaktır.

74 *A.e.*, s.11

veya kişiye suç isnat edilmesini de içermiştir. Ayrıca, yeniden işlenen suçtan kasıt, yalnız cinsel nitelikli olmayıp; ona ek olarak şiddet suçları ve diğer suçlar da bu kapsamda değerlendirilmiştir. Çalışmada kontrol grubu olarak, tedaviyi hiç almayan veya daha az yoğunlukta tedavi alanlar belirtilmektedir. Ayrıca meta-analizde ‘*Maryland Bilimsel Titizlik Ölçeği*’ne (Maryland Scale of Scientific Rigor)⁷⁵ göre, ikinci seviye ve üzerindeki çalışmalar (büyük çoğunluğu ikinci seviye olmak üzere) dikkate alınmıştır. Esas alınan çalışmalardaki takip süresi 1 ila 10 yıl, genel ortalamaları ise 5,22 yıldır.⁷⁶ Zamana ilişkin veya coğrafi bir kısıtlama olmasa da, o güne dek yapılan çalışmaların büyük bölümü ABD ve Kanadada gerçekleştirilmiş ve 2000 yılı ve sonrasına aittir.

Önemle üzerinde durulmalıdır ki, bu çalışma yalnızca kimyasal kastrasyonu ele almamakta; hem biyolojik, hem de psikolojik tedavi yöntemlerini kapsamaktadır. Dolayısıyla yanıt aradığı soru “*Cinsel suç faillerine yönelik tedavi yöntemleri işe yarıyor mu?*”dur. Cerrahi kastrasyona ilişkin bulgular ise pek çok sorun ihtiva ettiğinden, çalışmada moderatör analizi kapsamında göz ardı edilmiştir.⁷⁷

Genel olarak değerlendirildiğinde, cinsel suç faillerine ilişkin tedavi yöntemleri tekerrürün önlenmesinde bir miktar işe yarıyor gibi görünmektedir. Bu yöntemlerin başında psikoterapik yöntemler ve özellikle de bilişsel davranışsal terapi gelmektedir.⁷⁸ Farmakolojik tedaviler ise umut verici gibi görünse de, tekerrürü azalttığına dair hiçbir kontrollü değerlendirme bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu konuda bir şey söylemek – bu çalışma açısından – mümkün değildir.⁷⁹

Kimyasal kastrasyona ilişkin bulgular ise oldukça karmaşıktır. Bu yöntem her ne kadar umut verici gibi görünse de, çoğunlukla psikoterapik tedavi yöntemleriyle birlikte uygulandığından, tek başına değerlendirilmesi mümkün değildir. Bunun yanında ciddi yan etkileri gibi pek çok sorunu ve riski de beraberinde getirir. Örneğin hormonal tedavilere ilişkin genel bir sorun olan tedavinin yarıda bırakılması kimyasal kastrasyon açısından tekerrürün belirgin bir artış göstermesi gibi bir soruna yol açmaktadır.⁸⁰ Araştırmacılar, ortalama pozitif etki nedeniyle cinsel

75 Kriminolojik araştırmaların bulgularının güvenilirliğine ilişkin bir ölçeklendirme yöntemidir. Örneğin kontrol grubu kullanılmadan yapılan bir çalışma bu ölçeğe göre birinci seviyededir. bkz.: Sherman et al., *Preventing Crime: What works, what doesn't, what's promising. A report to the United States Congress*, College Park, Maryland: University of Maryland, Department of Criminology and Criminal Justice, 1997, *passim*, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.130.6206&rep=rep1&type=pdf>, (online), E.T.:25.03.2018 13:00

76 Tekerrürü konu edinen bir meta-analizde takip süresinin oldukça önemli olduğunun altını çizmek gerekir.

77 *A.e.*, s.13

78 Marques vd. tarafından gerçekleştirilen çalışmada ortalama pozitif etkisi olmadığı yönünde bulguların olduğu ifade edilmektedir. Bu çalışmaya aşağıda değinilmektedir.

79 *A.e.*, s.15 vd.

80 *A.e.*, s.16

suç faillerine yönelik tedavi yöntemleri⁸¹ işe yarıyor gibi görünse de; daha fazla sayıda kaliteli araştırma bulgusuna ihtiyaç duyulduğunu ifade etmektedir.⁸²

Çalışmamızda değinmenin elzem olduğunu düşündüğümüz bir diğer çalışma, Hanson vd. tarafından 2002 yılında yayımlanan, cinsel suç faillerinin psikolojik tedavisinin tekerrürün azaltılmasında etkili olup olmadığını inceleyen meta-analiz çalışmasıdır. Bu çalışma kapsamında, 1990 yılı sonrasında çoğu Amerika veya Kanada olmak üzere Birleşik Krallık ve Yeni Zelanda'nın da dahil olduğu farklı ülkelerde gerçekleştirilen 43 çalışmadan yararlanılmıştır.⁸³

Meta-analizde kapsama alınan çalışmalarda failere – çoğunluğu 1980 sonrası olmak üzere – 1965-1999 yılları arasında psikolojik tedavi uygulanmıştır. Meta-analizin ilginç yönü, yararlanılan çalışmalardan yalnızca birinde kadın cinsel suç failleri yer almakta olup, bunlardan tedavi sonrasında suç işleyen olmamıştır.⁸⁴

Kapsama alınan çalışmalarda tedavi uygulanan toplam 5.078 fail ile tedavi uygulanmamış 4.376 fail, yeniden suç işleyip işlemediklerini tespit etmek amacıyla, toplum içerisinde ortalama 46 ay olmak üzere, 1 ila 16 yıl arasında izlenmiştir. Tekerrürün ölçütü çalışmaların bazılarında yeniden hüküm giyme, bazılarında tutuklanma iken; bazıları daha geniş biçimde tanımlamıştır.⁸⁵

Meta-analiz sonucunda ulaşılan sonuçlar şu şekildedir: Psikolojik tedavi uygulanan cinsel suç faillerinin tekerrür oranı, uygulanmayanlara göre önemli ölçüde daha azdır.⁸⁶ Üstelik, psikolojik tedavinin tekerrür üzerindeki azaltıcı etkisi cinsel suçlar ile cinsel olmayan suçlarda birbirine yakındır.⁸⁷ Bir diğer önemli sonuç ise, tedaviyi yarım bırakanlardan yeniden cinsel suç işleyenlerin oranı, tedaviyi tamamlayanlara göre oldukça yüksektir. Tedavinin yarım bırakılması pek çok nedenle faili daha tehlikeli kılmaktadır.⁸⁸

Meta-analizin tartışma bölümünde araştırmacılar, gelecekte daha kapsamlı ve iyi çalışmaların yapılması gerektiğinin altını çizmekle birlikte; bu çalışmanın sonuçlarının oldukça önemli olduğunu belirtmektedir. Çalışmalarının yöntemleri dolayısıyla gözlemlenen sonuçların her zaman için eleştirilebilir olduğunu kabul etmekle birlikte; bu şekildeki bariz sonuçların genel değerlendirmede dengeli olduğunu ve bu konuda bir kanı oluşturmada göz ardı edilemeyeceğini ifade etmektedirler. Cinsel suç faillerinin psikolojik tedavisi, gerek cinsel suçlar, gerekse başka suçlar açısından tekerrürü azaltmaktadır. Nitekim, o güne dek yapılmış diğer çalışmalar da

81 Bununla ifade edilenin, kimyasal kastrasyondan daha geniş biçimde diğer 'tedavi' yöntemlerini kapsadığının altını çizmek gerekir.

82 A.e., s.17. Daha fazla nitelikli çalışma yapılması yönündeki önerilere ve metodolojiye yönelik önerilere, pek çok meta-analiz çalışmasında yer verilmektedir.

83 Hanson et al., "First report of the Collaborative Outcome Data Project On The Effectiveness Of Treatment For Sex Offenders", *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, V:14, No:2, 2002, *passim*, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.546.9236&rep=rep1&type=pdf>, (online), E.T.:25.03.2018 13:00

84 A.e., s. 175

85 A.e., s. 175,181

86 A.e., s.181

87 A.e., s.184

88 A.e., s.182,186,187

bu sonucu doğrulamaktadır.⁸⁹ Son olarak ifade edilmektedir ki, özellikle 1980 yılı öncesinde kullanılan psikolojik yöntemlerin etkisinin az olduğu saptanmıştır.⁹⁰

Çalışmamızda değinmek istediğimiz bir diğer çalışma ise; *Janice K. Marques, Mark, Wiederanders, David M. Day, Craig Nelson ve Alice van Ommeren* (Kısaca Marques vd.) tarafından 2005 yılında yayımlanan ve özellikle bilişsel davranışsal terapinin cinsel suç failleri üzerindeki etkisini inceleyen çalışmadır.⁹¹ Bu çalışmanın gerçekleştirilme amacı, o güne kadar yapılan diğer çalışmalarda ulaşılan “*Bilişsel davranışsal terapi, cinsel suç faillerinin tedavisinde ve tekrerrün önlenmesinde etkili bir yöntemdir.*” şeklindeki genel kanının doğruluğunu test etmektir.⁹²

Çalışmaya, tecavüz ve çocukların cinsel istismarı suçlarını işleyenler dahil edilmiş olup; enstet nitelikli cinsel suç işleyen ve birden fazla kişiyle gerçekleştirilen tecavüz suçunun failleri dahil edilmemiştir. Bu çalışma kapsamında cinsel suç faillerinden üç grup oluşturulmuştur. Gönüllü katılanlardan; birinci gruba tedaviye dahil olanlar, ikinci gruba tedaviye dahil olmayanlar rastgele yerleştirilmiştir. Üçüncü gruba ise, gönüllü olmayan ve tedaviye katılmak istemeyenler dahil edilerek, ikincil bir karşılaştırma grubu oluşturulmuştur. Birinci grup, Kaliforniya’da lisanslı bir adli tedavi tesisinde 2 yıllık yoğun bir tedavi programına katılmıştır. İkinci ve üçüncü gruplarının (kontrol grupları) üyeleri ise ceza infaz kurumlarında kalarak herhangi bir tedavi hizmeti almamıştır.⁹³

Programa katılanların yeniden suç işleyip işlemediğini denetlemek amacıyla, toplum içerisinde 5 ila 14 yıl arasında izlenmişlerdir.⁹⁴ Çalışmanın sonucunda ulaşılan genel çıkarım; cinsel suç faillerine uygulanan bilişsel davranışsal terapinin, tekrerrü önlemede kayda değer bir fark yaratmadığı yönündedir. Ancak tedaviye tabi tutulan gruptaki failler bireysel olarak incelendiğinde, tedavinin hedefine başarılı biçimde ulaşanların, ulaşmayanlara göre ciddi miktarda daha az tekrerrü oranına sahip olduğu gözlenmiştir.⁹⁵ Bu çıkarım kanımızca, tek başına tedaviye katılmanın yeterli olmadığını, aynı zamanda tedavinin hedefine ulaşması gerektiğini de göstermektedir.

Craig, Browne ve Stringer tarafından sonuçları 2003 yılında yayımlanan, klasik tedavi yöntemlerinin cinsel suçlarda tekrerrü önlemede gerçekten etkili olup olmadığına yönelik bir meta-analiz çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya, 1995 yılı sonrasında yapılan beş meta-analiz çalışmasında da cinsel suç faillerinin psikolojik tedavisinin işe yaradığı yönündeki bulgular sorgulanarak ve metodolojileri nedeniyle eleştirilebilir olduğu belirtilerek başlanmıştır⁹⁶.

89 A.e., s.186

90 A.e., s.173

91 Marques et al., “Effects Of A Relapse Prevention Program On Sexual Recidivism: Final Results From California’s Sex Offender Treatment And Evaluation Project (SOTEP)”. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, V:17, No:1, 2005, *passim*, <https://www.researchgate.net> (online), E.T.:25.03.2018 13:00

92 bkz. Hanson vd., *a.g.e.* (2002), p.169 – 194

93 A.e., s.83 vd.

94 A.e., s.87

95 A.e., s.95

96 Leam A. Craig, Kevin D. Browne, Ian Stringer, “Treatment and Sexual Offence Recidivism”, *Trauma, Violence &*

Çalışma kapsamında 2003 yılına kadar gerçekleştirilen diğer çalışmalara ilişkin bulgular irdelenmiş; bir kısmına yönelik eleştiriler getirilmiş ve cinsel suç faillerinin tekrar suç işlemesini önlemede “hangi yöntem işe yarıyor?” sorusu üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda genel anlamıyla cinsel suç faillerine yönelik tedavi programlarının tekrarı azalttığı sonucuna ulaşılmış olsa da; tedavilerin özellikle hangi tür suçlarda (ör: teşhircilik, oğlan çocuklarının mağduru olduğu istismar, yetişkinlere tecavüz, kişilik bozukluğu vb.) işe yaradığına ilişkin net bir sonuca varılamamıştır⁹⁷.

Bu belirtilenlere ek olarak çalışmada, önceki araştırmalardaki bilişsel davranışsal terapi ile cerrahi ve kimyasal kastrasyona ilişkin ulaşılan sonuçlar da ele alınmış ve kastrasyonun işe yarayabileceğine yönelik bulgulara önceki çalışmaların “yanlış karakterize edilmesi” sebebiyle ulaşıldığı, dolayısıyla hatalı olduğu; bilişsel davranışsal terapininse etkili olduğu ifade edilmiştir⁹⁸.

Hanson vd. tarafından, psikolojik tedavilerin cinsel suç failleri üzerinde gerçekten olumlu bir etki yaratıp yaratmadığını tespit etmek amacıyla, 2009 yılında yayımlanan bir başka meta-analiz çalışması daha gerçekleştirilmiştir⁹⁹. Bu çalışmada RNR'nin (Risk, Need, Responsivity) cinsel suç faillerinin tedavisinde de işe yarayıp yaramadığına ilişkin bir inceleme yapılmıştır.¹⁰⁰

Çalışma kapsamında, cinsel suçların tekrarrünü ele alan 22; cinsel şiddet dahil, şiddet suçlarının tekrarrünü ele alan 10 ve herhangi bir başka suçun tekrarrünü ele alan 13 çalışma kapsama alınmıştır.¹⁰¹ Çalışma toplamda cinsel suçların tekrarrününün incelendiği, tedavi uygulanan 3,121 ve uygulanmayan 3,625 cinsel suç faili; şiddet suçlarının tekrarrününün incelendiği, tedavi uygulanan 2,021 ve uygulanmayan 2,802 cinsel suç faili; herhangi bir suçun tekrarrününün incelendiği tedavi uygulanan 1,979 ve uygulanmayan 2,822 cinsel suç faili üzerinde gerçekleştirilmiştir.¹⁰²

Çalışmanın sonucunda, tedavi uygulanan gruptaki cinsel suç veya bir başka suç işleme oranının, kontrol grubuna göre oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir (Cinsel suç tekrarrü olarak: %10.9'a karşılık, %19.2; cinsel suçlar dahil şiddet suçları veya diğer suçların tekrarrü olarak: %31.8'e karşılık, %48.3). Bu bağlamda, önceden yapılmış olan pek çok diğer çalışma ile benzer

Abuse, V:4, No:1, 2003, *passim*

97 *A.e.*, s.85

98 *A.e.*, s.74-75,85.

99 Hanson vd., *a.g.e.* (2009), *passim*

100 RNR, kriminolojide kullanılan ve suç faillerinin tekrarrü oranının azaltılmasına yönelik geliştirilen bir modeldir. Bu kapsamda faillerin doğrudukları riske göre nasıl davranımları gerektiğine, neye ihtiyaç duyduklarına ve nasıl bir ortamda tutulmaları gerektiğine ilişkin önerilerde bulunulur. Bu, faillerin tedavisinde ve tekrarrü azaltılmasında dikkate alınır. bkz.: D.A. Andrews, J. Bonta, J.S. Wormith, “The Risk-Need-Responsivity (RNR) Model: Does Adding the Good Lives Model Contribute to Effective Crime Prevention?”, *Criminal Justice and Behavior*, V:38, No:7, 2011, p.735-737, http://ce-classes.com/exam_format/51f641ae31ed3940b59a81e84d600c61.pdf , (online), E.T.:25.03.2018, 13:00

101 İlk işlenen suçlar cinsel nitelikli olup, tekrarrü ile ikinci işlenen suçun niteliği belirtilmektedir.

102 *A.e.*, s.13

sonuçlara ulaşılsa da¹⁰³; diğer çalışmaların aksine¹⁰⁴ ergenlerinin tedavisinin, yetişkinlere göre daha olumlu sonuç verdiği de kaydedilmiştir.¹⁰⁵ Çalışmada sonuç olarak, RNR ilkelerinin cinsel suç faillerinin tedavisinde dikkate alınmasının önemine vurgu yapılmaktadır.¹⁰⁶

V. KİMYASAL KASTRASYONUN HUKUKİ BOYUTU

Kimyasal kastrasyon günümüzde kimi ülkelerde uygulanmaktadır. Bu başlık altında, yöntemin farklı ülke hukuklarında nasıl düzenlendiğinden söz edilecek, ardından Türk hukukundaki durum ele alınacaktır. En son, kimyasal kastrasyonun Türk hukuku açısından uygulanabilir olup olmadığı ulusal ve uluslararası hukuk metinleri ışığında değerlendirilecektir.

A. YABANCI ÜLKE HUKUKLARINDA KİMYASAL KASTRASYON

Kimyasal kastrasyon, ABD’de birçok eyalette uygulanmakta olup, buna imkan tanıyan ilk yasa 1996 yılında yürürlüğe girmiştir. Yasanın imzalandığı seremonide, dönemin Kaliforniya Valisi Pete Wilson’ın yaptığı konuşmanın, cinsel suç faillerine ilişkin bakış açısının kamuoyundaki ikili yönü özetlediği ifade edilmektedir. Wilson konuşmasının başında, cinsel suç failleriyle bir savaşta olduğunu vurgularken, sonunda bu kişilerin tedavi edilmesi gereken hastalar olduğunu ifade etmiştir. Kaliforniya’da yürürlüğe giren bu yasa, diğer pek çokları için de öncü olmuştur.¹⁰⁷

Kaliforniya’da failin belirli cinsel suçları işlemesinin (13 yaşından küçüklerin istismarı gibi¹⁰⁸) ardından mahkemenin kimyasal kastrasyon uygulanmasına dair takdir yetkisi varken, tekrerrür halinde zorunlu tutulmaktadır. Kimyasal kastrasyon uygulanmasına hükmedildiğinde, mahkum infaz kurumundan çıkmadan bir hafta önce MPA enjeksiyonuna başlanmakta ve yetkili kuruluş artık gerek olmadığına karar verene dek uygulama devam etmektedir. Ayrıca yöntemin uygulanması için failin cinsel bozukluğa¹⁰⁹ sahip olması şart olmadığı gibi; ne tıbbi açıdan uygun olduğuna dair bir koşul aranmakta, ne de failin yöntemi reddetme hakkı bulunmaktadır. Üstelik fail, ancak cerrahi kastrasyona rıza göstererek kimyasal kastrasyon uygulanmasından kaçınabilmektedir. Florida, Iowa, Louisiana ve Montana eyaletleri de Kaliforniya’dakine büyük ölçüde benzer yasalara sahip olmakla birlikte; Florida’da yöntemin uygulanması için tıbben uygun olup olmadığına dair herhangi bir “tıp uzmanının” raporu gerekmektedir. Ancak, işlenen cinsel suçun mağdurunun çocuk veya yetişkin olması arasında bir ayırım yapılmadığı gibi, tekrerrür halinde MPA uygulaması zorunlu tutulmaktadır. Cinsel suçtan kasıt, nitelikli cinsel saldırıdır. Yöntemin ne kadar uygulanacağını yargıç belirlemekte ve uygulama failin

103 A.e., s.13

104 Bizim çalışmamızda da yararlandığımız Schmucker, Lösel, a.g.e. ile Hanson vd.(2002) çalışmalarında, ergen ve yetişkin cinsel suç faillerinin tedaviye aynı oranda olumlu tepki gösterdiği belirtilmekteydi.

105 A.e., s.17

106 A.e., s.23-26

107 Stinneford, a.g.e., p.577-578

108 Güzelsoy, a.g.e., s.21 vd.

109 Cinsel bozukluk, ‘Sexual Disorder’ sözcüğünü karşılamak üzere, parafili vb. durumlar için kullanılmaktadır.

ömrü boyunca devam edebilmektedir.¹¹⁰ ABD'de yõteme izin veren eyaletlere daha detaylı bakılacak olursa; Wisconsin'de yöntem yalnızca ciddi cinsel istismar faillerine uygulanmaktadır. Failin, hapis cezasının 2/3'ünü iyi halli olarak infaz kurumunda geçirdikten sonra koşullu salıverilmek için kimyasal kastrasyonu kabul etmesi gerekir.¹¹¹ Iowa'da, 12 yaşından küçük çocukları istismar eden faillere denetimli serbestliğin koşulu olarak uygulanmakta ve tedavi yöntemi şeklinde görülmektedir. Cezaya ek olarak uygulanan bu yöntem, ilk mahkumiyette mahkemenin takdirine bağılyken, tekerrür halinde zorunlu tutulmaktadır.¹¹² Louisiana'da, ilk mahkumiyette mahkemenin takdirine bırakılan, tekerrür halinde ise zorunlu olarak uygulanan kimyasal kastrasyon, koşullu salıverilmeden önce bir tedavi planı kapsamında uygulanmaktadır. Nitelikli cinsel saldırı gibi suçlar kapsamında uygulanan yöntemde fail öncelikle bir akıl sağılığı testinden geçilmektedir. Koşullu salıverilmenin şartı olarak uygulandığı durumlarda fail, 6 hafta öncesinde ilacı kullanmaya başlamaktadır. Salıverildikten sonra dışarıdan testosteron aldığı tespit edilirse koşullu salıverilme kapsamındaki haklarını kaybetmektedir.¹¹³ Georgia'da 16 yaşın altındaki çocuklara karşı işlenen cinsel saldırı suçundan mahkum olanlara, MPA uygulamasının psikiyatrik açıdan olumlu olacağına dair rapor üzerine ve mahkumun rızasına dayalı olarak uygulanmaktadır. Koşullu salıverilmenin bir şartı olarak bu yöntem tayin edilebilir; yahut yöntem uygulanacaksa kişi önce kapatılarak, yöntemin etkileri gözlenmekte ve ardından toplum içine serbest bırakılmaktadır.¹¹⁴ Montana'da ise, cinsel suç faili mükerrirse mağdurun yaşı önem taşımaksızın kimyasal kastrasyon uygulanmaktadır. Burada da koşullu salıverilmenin bir şartı niteliğindedir.¹¹⁵ Oregon'da tehlikeli olduğu düşünölen (yeniden saldırma olasılığı, merkezi sinir sistemiyle ilgili bir sorunun varlığı vb.) cinsel suç faillerinden 40-50 kişinin seçildiği pilot bir uygulama mevcuttur. Failin ilk cinsel suç mahkumiyetinde mağdurun yaşı önem taşımaksızın kimyasal kastrasyon uygulanabilmektedir. Ancak bunun için failin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Yöntem bir uzman tarafından uygulanmakta ve izlenmekte; koşullu salıverilmenin bir şartı olarak uygulanmaktadır. Failin dışarıdan testosteron vs. aldığı anlaşıldığı takdirde bu hak kaybedilmektedir.¹¹⁶ Teksas'ta ise belirli kriterleri taşıyan faillere gönüllü cerrahi kastrasyon uygulanması öngörölmüştür. İfade edilmelidir ki, ABD'de uygulamanın masraflarını esas olarak fail karşılamakta olup, bu durum sıklıkla eleştirilmektedir.¹¹⁷

Rusya'da 2011 yılında bir yasa çıkarılarak; 14 yaşından küçöklere karşı gerçekleştirilen cinsel suçlarda, faile bir psikiyatrin raporu doğırltusunda pedofili teşhisi konulması durumunda zorunlu kimyasal kastrasyon uygulanması öngörölmüştür. Mağdurun 14 yaşından büyük bir çocuk olması halinde yöntem gönüllü olarak uygulanmaktadır. Polonya'da 2009 yılında yürürlüğe

110 Simpson, *a.g.e.*, s.1228

111 Güzelsoy, *a.g.e.*, s.35-37

112 İpekçioğlu, *a.g.e.*, s.117; Sertaç Işıka, Suç Politikasının Temel İlkeleri Açısından Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Kastrasyon", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Adem Sözüer), 2012, s.110-111

113 Güzelsoy, *a.g.e.*, s.27-28; Işıka, *a.g.e.*, s.112-113

114 Güzelsoy, *a.g.e.*, s.26-27

115 Cauley, *a.g.e.*, s.499-500

116 Işıka, *a.g.e.*, s.116; Güzelsoy, *a.g.e.*, s.30-33

117 Stinneford, *a.g.e.*, s.578 vd.

giren hüküm doğrultusunda 15 yaşın altındaki çocuklara tecavüz eden pedofillere ve enstet ilişkide bulunanlara, suç karşılığında öngörülen hürriyeti bağlayıcı cezanın infazının ardından zorunlu kimyasal kastrasyon uygulanmaktadır. 2009 öncesinde ise uygulama, mahkemenin takdirine bırakılmış idi.¹¹⁸

Almanya'da kastrasyon ancak, kişinin aydınlatılmış onamına bağlı olarak, müdahale nedeniyle kişilerin beden ve ruh sağlığında ortaya çıkabilecek zararlar ile hedeflenen sonuç arasında orantının varlığı; failin cinsel suçları işlemede testosteron hormonunun fazla olmasının rol oynaması ve müdahalenin, bu suçlarla mücadeleye olumlu katkı sağlayacağına tıp bilimi verilerince uygun görülmesi halinde uygulanabilmektedir.¹¹⁹ Kimyasal kastrasyon yöntemi çinse Kastrasyon Yasası §4'e göre kişinin 25 yaşını doldurmuş olması aranmaz. Ayrıca, zorunlu olarak uygulanan kastrasyonun, Alman Anayasası'nın 1 ve 2. maddelerinde düzenlenen "insan onurunun dokunulmazlığı" ve vücut dokunulmazlığı" ilkelerine aykırı olduğu için, hukuken uygulanmasının mümkün olmadığı ifade edilmektedir.¹²⁰

Çekya (Eski adıyla Çek Cumhuriyeti) cerrahi kastrasyon uygulanan tek Avrupa ülkesidir. Bu ülkede kastrasyon, gönüllülük esasına dayanarak; fakat ikisi uzman olan dört hekim ve bir avukattan oluşan bir komitenin onayına bağlı olarak uygulanmaktadır.¹²¹

İsveç'te kimyasal kastrasyon uygulanmasına, 23 yaşın üzerindeki failerin ancak toplum için bir tehlike oluşturduğunun yahut psikolojik veya cinsel olarak sapkınlığa¹²² sahip olduğunun tespiti koşuluyla, kişinin rızasına dayalı olarak izin verilmektedir.¹²³ Finlandiya'da kastrasyon cinsel dürtüleri sebebiyle zarar gören ve yöntemin bu zararı ortadan kaldıracığı düşünülen failere uygulanmaktadır. Bunun için öncelikle ilgili kurulun uygun görmesi ve failin aydınlatılmış onamı gerekmektedir. Yalnızca rızaya dayalı olarak uygulanabilmekte ve kişinin eşinin de görüşü istenmektedir.¹²⁴ Norveç'te, failin cinsel dürtülerinde anormallik olması durumunda rızaya dayalı olarak kastre edilmesi, ilgili kurulun onayıyla mümkündür.¹²⁵

İngiltere'de yalnızca gönüllülük esasına dayanan kimyasal kastrasyon uygulanmaktadır. Bunun yanında denetimli serbestlik süresince psikolojik tedavi uygulanması da diğer pek çok ülkede olduğu gibi öngörülmüştür¹²⁶. Fransa'da cinsel suç mahkumları, mahkumiyetleri sona erdikten

118 Temel, *a.g.e.*, s.121

119 Gesetz über die freiwillige Kastration und andere Behandlungsmethoden (*Kastrationgesetz*), <https://www.jurion.de/gesetze/kastrg>, (online), E.T.: 25.03.2018 13:00; Küçük, *a.g.e.*, s.318

120 Temel, *a.g.e.*, s.122

121 Russell, *a.g.e.*, s.445-446

122 Yukarıda da ifade edildiği üzere, bununla ifade edilen parafilik eğilimlerdir.

123 *A.e.*, s.442

124 *A.e.*, s.443-444

125 *A.e.*, s.444-445

126 Alison G. Carpenter, "Belgium, Germany, England, Denmark and the United States: The Implementation of Registration and Castration Laws as Protection Against Habitual Sex Offenders", *Dickinson Journal of International Law*, V:16, No:2, 1998, p.444-445, <https://heinonline.org>, (online), E.T.:25.03.2018 13:00

sonra gönüllü olarak 2 yıl süreyle kimyasal kastrasyon uygulanmasını tercih edebilmektedir.¹²⁷ Belçika'da, cinsel suç faillerine diğer tedavi yöntemlerinin işe yaramaması ve hapis cezasının etkisiz olup, kişinin yeniden suç işlediğinin görülmesi üzerine uygulanmaktadır.¹²⁸

Danimarka'da 1973 yılına kadar cerrahi kastrasyon hapis cezasına alternatif olarak uygulanmaktaydı. Ancak daha sonra, telifisi imkansız zararlara neden olduğu ve insanlık dışı olarak görüldüğü için yöntem kaldırılarak kimyasal kastrasyon uygulaması benimsenmiştir. 1973 yılından beri bu yöntem, aydınlatılmış onamın olması koşuluyla rızaya dayalı olarak ve yanında psikiyatrik terapiyle birlikte uygulanmaktadır. Ayrıca, infaz kurumundan erken çıkabilmek için de kullanılmaktadır. Uygulama için kişinin mutlaka bir suç işlemiş olması aranmamaktadır.¹²⁹

Açıklananlara ek olarak 2010'da Arjantin'de, 2011'de G.Kore'de, 2012'de Moldova ve Estonya'da kimyasal kastrasyon uygulanmasına izin verilen yasaların yürürlüğe konulduğu bildirilmektedir.¹³⁰

B. TÜRK HUKUKUNDA KİMYASAL KASTRASYON

Bu başlık altında, geçmişte gündeme gelen öneriler ve günümüzde yürürlükte olan ulusal ve uluslararası kaynaklar doğrultusunda, kimyasal kastrasyonun Türk hukukunda uygulanabilir bir yöntem olup olmadığı ele alınacaktır. Hemen belirtmek gerekir ki, iç hukukumuzda göre günümüzde (27.04.2018 tarihi itibarıyla) kimyasal kastrasyonun cinsel suç faillerine uygulanması mümkün değildir.¹³¹ Ancak, 'Türk Ceza Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı', 4 Nisan 2018 günü Bakanlar Kurulu'nda kararlaştırılmıştır. Bu tasarının yasalaşması durumunda yöntemin uygulanabilirliği aşağıda ele alınacaktır.¹³²

1. 08.02.2011 Tarihinde TBMM Başkanlığına Verilen Yasa Teklifi

Özellikle yakın geçmişte, cinsel suçlara ve faillerine karşı toplumda doğan tepki ve nefret doğrultusunda birtakım yasa çalışmaları yapılmıştır. Örneğin, 08.02.2011 tarihinde TBMM Başkanlığı'na verilen ve fakat yasalaşmayan bir yasa teklifinden bahsetmek gerekir. Teklifte 5275 sayılı CGTİHK'nın "Mükerrirlere özgü infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri" başlıklı 108. maddesine şu fıkraların eklenmesi önerilmiştir:¹³³

127 İpekçioğlu, *a.g.e.*, s.117

128 *A.e.*, s.118

129 Russell, *a.g.e.*, s.446-447; Carpenter, *a.g.e.*, s.445; Işıka, *a.g.e.*, s.119-120

130 Güzelsoy, *a.g.e.*, s.38

131 Her ne kadar uygulamaya izin veren bir yönetmelik çıkarılmış olsa da, Danıştay 10. Dairesi ilgili hükmün yürürlüğünü durdurmuştur.

132 Yukarıda da belirtildiği üzere bu kanun tasarısı kadük olmuştur. Fakat, içeriği muhtemel olarak yakın zamanda bir kanun teklifi ile sunulacaktır. Zira yürütme organından yapılan açıklamalar buna işaret etmektedir. Dolayısıyla bu konunun bir kanun teklifi süreci ile yasalaşması halinde aşağıda açıklananlar tamamen veya büyük ölçüde geçerliliğini koruyacaktır.

133 Yenidünya/Yaşar, *a.g.e.* s.172

“(7) Türk Ceza Kanunu’nun 102. maddesinde tanımlanan cinsel saldırı suçundan, 103. maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismarı suçundan veya 104. maddesinin 2.Fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçunun nitelikli halinden hapis cezasına mahkum olanlar, cezanın infazı sırasında ve koşulla salıverildikleri takdirde; a) Testesteron etkisini önemli ölçüde azaltıcı tedaviye tabi tutulabilirler, b) Tedavi amaçlı programlara katılmakla yükümlü kılınabilirler, c) Suçun mağdurunun oturduğu ve çalıştığı yerleşim yeri bölgesi dışında başka bir yerde ikamet etmekle yükümlü kılınabilirler.

(8) Yedinci fıkrada yazılı suçlar bakımından itiyadi suçlu veya mükerrir olan hükümlülerin (a), (b) ve (c) bentlerindeki tedavi ve yükümlülüğe tabi tutulması zorunludur. Bu kişilerin ayrıca; (a) Mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşmaktan, (b) Çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan, (c) Çocuklarla ilgili bir meslek icra etmekten yasaklanmasına hükmolunur. Yasaklama kararı hükmün kesinleşmesiyle uygulanmaya başlanır ve cezanın tümüyle infazından itibaren beş yıl süreyle devam eder.

(9) Cezanın infazı tamamlandıktan sonra bu madde hükümlerine göre kendisine yüklenen yükümlülüklerle denetim süresi zarfında aykırı hareket eden kişi, infaz hakiminin kararı ile zorlama hapsine tabi tutulur. Zorlama hapsinin süresi on beş günden az ve ihlalin tekrarı halinde bir yıldan fazla olamaz.”

Yasa teklifinde öngörülen hükümlere göre, “testesteron etkisini önemli ölçüde azaltacak tedavi”den kastedilenin kastrasyon olduğu anlaşılmaktadır. Fakat, bunun kimyasal mı yoksa cerrahi kastrasyon mu olduğuna yönelik bir belirlilik yer almamaktadır. Yine (b) bendinde ifade edilen “tedavi programları”ndan ne anlaşılması gerektiği de açık değildir. Ancak (a) bendinde kastrasyon uygulanmasından söz edildiğine göre, (b) bendindeki ifadeden cinsel suç faillerine yaygın olarak uygulanan ‘psikoterapik yöntemlerin’ kastedildiği düşünülebilir.

Teklifte ilk kez bir cinsel suç işleyen faile kastrasyon uygulanması, 7.fıkrada “yükümlü kılınabilir”, “uygulanabilir” vs. denilmek suretiyle mümkün kılınmış; fakat zorunlu tutulmamıştır. Ancak bu konuda hakime bir takdir yetkisi mi, yoksa faile bir seçim hakkı mı tanındığı açık değildir. Yöntemin hem infaz, hem de koşullu salıverilme sırasında uygulanacağından hareketle, faile kimi ülkelerde olduğu gibi koşullu salıverilmenin bir şartı olarak böyle bir seçimin tanınmadığı görülmektedir. Dolayısıyla hükümde bu yöntemin uygulanmasına karar vermekte hakime bir takdir yetkisi verildiği anlaşılabilir. Bununla birlikte, 8.fıkrada itiyadi suçlu veya mükerrirler açısından, kastrasyon da dahil olmak üzere öngörülen üç tedbirin de uygulanması zorunlu tutulmuştur. Burada hakime bir takdir yetkisi veya faile bir seçim hakkı tanınmamaktadır.

Teklifteki bir diğer sorun ise cinsel suçların kapsamının çok geniş tutulmuş olmasıdır. Teklifin verildiği tarihte, 102.maddede “Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal etme” ile “Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle işlenmesi”; 103. maddede ise, “Çocuğu cinsel yönden istismar etmek” ile “Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim

sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi” yer almakta idi. Her iki hükümde de “*Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hâli*” düzenlenmemekteydi. 104. maddeninse yasa teklifinde bahsedilen 2.fıkrasındaki nitelikli hali (Failin mağdurdan beş yaştan daha büyük olması durumu) AYM’nin 23.11.2005 tarihli kararıyla iptal edilmiş idi.¹³⁴ Teklifte bu nedenle, 104. maddenin 2.fıkrasına “*Suçun mağdurla aralarında evlenme yasağı bulunan çocuğa karşı işlenmesi halinde şikayet aranmaksızın fail hakkında üç yıldan on yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.*” hükmünün eklenmesi önerilmekteydi. Bu açıklamalar ışığında, söz konusu yasa teklifinde cinsel suçlar açısından pek de bir ayırım yapılmadığı, kapsamının oldukça geniş tutulduğu, yalnızca cinsel taciz suçunun kapsam dışı bırakıldığı anlaşılmaktadır.¹³⁵

2. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik (26.07.2016 Tarihli)

İç hukukumuzda tartışılması gereken bir diğer düzenleme, 26 Temmuz 2016’da, ülkemizde 81 ilde OHAL ilan edilmesinden 5 gün sonra yürürlüğe konulan *Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik*’tir.¹³⁶

Bu yönetmelik dayanağını 5275 sayılı İnfaz Kanunu’nun 108.maddesinden almaktadır. Kanunun konumuz açısından ilgili, 6545 sayılı kanunla değişik, “*Mükerrirlere Ve Bazı Suç Faillerine Özgü İnfaz Rejimi Ve Denetimli Serbestlik Tedbiri*” başlıklı m.108/9 hükmü şu şekildedir:¹³⁷

“Madde 108

(...)

(9) Birinci fıkradaki koşullu salıverme süreleri, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan cinsel saldırı suçundan, 103 üncü maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismarı suçundan, 104 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçundan, 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında da uygulanır. 188 inci madde hariç olmak üzere bu suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında, **cezanın infazı sırasında ve koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içinde, aşağıdaki tedavi veya yükümlülüklerden bir veya birkaçına infaz hâkimi tarafından karar verilir:**

a) Tıbbi tedaviye tabi tutulmak

134 AYM Kararı, E. 2005/103 K. 2005/89, R.G.: 25.02.2006, no:26091

135 www.lexpera.com.tr , (çevrim içi) E.T.:25.03.2018 13:00

136 26.07.2016 tarihli RG no: 29782

137 Aşağıdaki hükümlerde yer alan kalın işaretlemeler yazara aittir. İlgili hükümlere dipnotta yer vermek yerine ilgili bölümlere kısa biçimde ana metinde yer verilmiştir. Zira, diğer ülkelerdeki uygulamalar ile karşılaştırmak bakımından her biri oldukça önemlidir. Değerlendirme bunlar üzerinden yapılacaktır.

- b) *Tedavi amaçlı programlara katılmak*
- c) *Suçun mağdurunun oturduğu ve çalıştığı yerleşim bölgesinde ikamet etmekten yasaklanmak*
- d) *Mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşımdan yasaklanmak*
- e) *Çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanmak*
- f) *Çocuklar hakkında bakım ve gözetim yükümlülüğünü gerektiren faaliyet icra etmekten yasaklanmak (...)*

Kanun hükmündeki **tıbbi tedaviye tabi tutulmak** ve **tedavi amaçlı programlara katılmak** ifadelerinden ne anlaşılması gerektiği belirsizdir. Söz konusu yönetmelik, bu ifadelere ilişkin düzenlemeler içermekte olup, ilgili hükümler şu şekilde sıralanabilir:

“Tanımlar

Madde 4:

(...)

e) *Hükümlü: 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 102/2, 103/1-2 ve 104/2-3 maddelerinde sayılan suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûm olan kişiyi,*

i) *Tıbbi tedavi: Cinsel suç işlemiş hükümlü hakkında ilgili kurul tarafından uygun görülen psikiyatrik veya farmakolojik tedaviyi*

(...)

Genel esaslar

MADDE 6 – (1) *Cinsel suçlardan hüküm alanlar hakkında, cezanın infazı sırasında veya koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içerisinde, ikinci fıkrada belirtilen tedavi veya yükümlülüklerden bir veya birkaçına karar verilmesi için Cumhuriyet başsavcılığı tarafından derhal infaz hâkimliğine başvuruda bulunulur.*

(2) *Birinci fıkrada bahsedilen yükümlülükler şunlardır:*

a) *Tıbbi tedaviye tabi tutulmak,*

b) *Tedavi amaçlı programlara katılmak,*

(...)

Tıbbi tedaviye tabi tutulmak

MADDE 7 – (1) *Tedavi, tanımda belirtilen hükümlülere yönelik olmak üzere, ayakta veya yatarak, ilaçla veya ilaçsız olarak veyahut her iki usul ile cinsel dürtünün*

azaltılmasına veya denetimine yönelik tedaviler ile cinsel isteğin azalmasını veya yok edilmesini sağlayan yöntemdir.

(2) Cinsel suçlardan hüküm alanlar hakkında, 5275 sayılı Kanununun 108 inci maddesinin dokuzuncu fıkrasının (a) bendinde sayılan tıbbi tedavi yükümlülüğüne karar verilmeden önce hükümlü, bulunduğu kurum tarafından sağlık kurulu raporu alınmak üzere bünyesinde ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı ile üroloji veya endokrinoloji ve metabolizma hastalıkları uzmanı hekimler bulunan Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelere sevk edilir. **Bu raporda kişi hakkında tıbbi tedaviye gerek olup olmadığı, gerek var ise hangi yöntemin uygulanacağı hususlarının belirtilmesi istenir.**(...)

(3) Gelen rapor göz önüne alınarak hükümlü hakkında tıbbi tedavi **uygulanıp uygulanmayacağı veya diğer yükümlülükleri hakkında karar alınmak üzere dosya, raporlarıyla birlikte infaz hâkimliğine gönderilir.**

(...)

Tedavi amaçlı programlara katılmak

MADDE 8 – (1) Tedavi amaçlı programa katılma, hükümlülerin yeniden cinsel suç işlemlerini önlemek amacıyla ihtiyaç duyulan **tedavi ve iyileştirme programları ile grup çalışmalarına veya bireysel çalışmalara katılma yükümlülüğüdür.**

(2) (...) tedavi amaçlı programlara katılmaları konusunda rapor almır. Bu yükümlülüğe karar verilmeden önce hükümlü veya yükümlünün onayı aranmaz.”

Bu hükümler bir bütün olarak yorumlanacak olursa; Yönetmeliğin kanunda tıbbi tedavi ve tedavi amaçlı program olarak yalnızca ismen zikredilen hususları ölçsüz biçimde tanımladığı anlaşılmaktadır. Nitekim kanunda ilgili cinsel suçlardan hükümlü olanlara tıbbi tedavi uygulanacağına ilişkin hüküm; yönetmelikte ilaçlı veya ilaçsız (psikiyatrik veya farmakolojik), ayakta veya yatarak, cinsel dürtülerin ve isteğin azalmasını veya yok edilmesini sağlayan yöntemler olarak açıklanmıştır. Bu yöntemlerden kastedilenin kimyasal kastrasyon olduğuna şüphe yoktur. Tedavi amaçlı programlar ile kastedileninse psikolojik tedavi yöntemleri olduğu anlaşılmaktadır. Yöntemlerin uygulanacağı hükümlülerin kimler olduğu, m.4/1'e göre TCK'nin **102/2, 103/1-2 ve 104/2-3** maddelerinden hüküm giyenler şeklinde belirlenmiştir. Yani mağdurun vücuduna organ veya cisim sokmak suretiyle cinsel saldırı suçunu, her çeşit çocukların cinsel istismarı suçunu yahut aralarında evlenme yaşağı bulunan veya çocuk üzerinde koruma, bakım, gözetim yükümlülüğü olan veya evlat edineceği çocuk üzerinde reşit olmayanla cinsel ilişki suçunu işleyenler bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, cinsel taciz suçu, yetişkinler üzerinde sarkıntılık düzeyinde kalmış cinsel saldırı suçu ile fiziksel temas suretiyle; fakat vücuda cisim veya organ sokmaksızın işlenen cinsel saldırı suçu kapsam dışında bırakılmıştır.

Açıklananlar doğrultusunda yönetmelik hükümleri fiilen uygulanacak olursa; belirtilen cinsel suçları işleyenler hakkında, mükerrer olması aranmaksızın ve iradesi dışında, testosteron

seviyesini düşürücü tıbbi yöntemler uygulanabilecektir. Bu yöntemler infaz sırasında ve koşullu salıverildiği takdirde denetim süresi içerisinde uygulanabilecektir. Bu konuda, karar verme yetkisi, Yönetmeliğin 7.maddesinin 3.fıkrasına göre infaz hakimine ait gibi görünmekle birlikte; öncesinde 2.fıkra da bahsedilen uzmanlardan oluşan sağlık kurulundan rapor alınması gerekmektedir. Tanımlar başlıklı 4.maddenin g bendinde ise “**Kurul:** Hükümlüye tıbbi tedavi uygulanıp uygulanmayacağına karar verecek olan sağlık kurulunu (...) ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre, kişiye kimyasal kastrasyon uygulanmasının yerinde olup olmadığına bu kurul karar verecektir. Bu hükmün konulma amacı, kanımızca tüm cinsel suç faillerine değil; özellikle parafilik durumda olanlara yöntemin uygulanmasını sağlamaktır. Ancak buna ilişkin özel bir ibare hükümde yer almamaktadır.

Yönetmelik, idarenin düzenleyici işlemiyle kaynağını yasadan almayan bir yöntemi ‘tedavi’ adı altında uygulamaya cevaz vermesi başta olmak üzere, pek çok farklı açıdan eleştirilebilir¹³⁸. Gerçekten, Yönetmelikte ‘tedavi’nin tanımı yapılmak suretiyle, belirsiz ve yetersiz bir düzenleme getirilmiştir. ‘Tedavi’ etmek maksadıyla hangi ilacın kullanılacağı, cinsel suç failinin parafil olup olmadığı, yöntemin hangi sıklıkla ve ne kadar süreyle uygulanacağı konuları belirsiz bırakılmış, infaz süresi boyunca uygulanır denilerek manasız bir süre kişiye ilacın verilmesi öngörülmüştür. Ayrıca, kişinin cezasının infazının nerede çektirileceğine ilişkin özel bir belirleme yapılmaması da yöntemin etkileri düşünüldüğünde önemli bir eksikliklerdir.

Kimyasal kastrasyonun yanında, diğer pek çok ülkede uygulanmakta olan, psikolojik tedavinin de uygulanmasına karar verilebileceği, yine kanuna dayanarak yönetmelikte düzenlenmiştir. Bu yöntemin içeriğine ilişkin bir bilgi yer almasa da; Yönetmeliğin 8.maddesinde tedavi amaçlı programların, hükümlülerin yeniden cinsel suç işlemelerini önlemek amacıyla ihtiyaç duyulan tedavi ve iyileştirme programları ile grup çalışmaları veya bireysel çalışmalar olduğu belirtilmiştir. Cinsel suç faillerine uygulanan, bilişsel davranışsal terapi başta olmak üzere diğer psikoterapik yöntemlerinin tekerrürün önüne geçme ve rehabilitasyonda oldukça etkili yöntemler olduğu; hatta kimyasal kastrasyonla birlikte uygulananlarda dahi, tekerrürün önlenmesinde psikolojik tedavi yöntemlerinin esas başarıyı sağlayan faktör olabileceği yukarıdaki meta-analizler kapsamında açıklanmıştır. Ne var ki, Türkiye’de ceza infaz kurumlarında uygulanmakta olan öke kontrol programlarının, tekerrürün önlenmesinden ve kapsamlı bir psikoterapik tedavi yöntemi olmasından ziyade, infaz kurumlarında sorun çıkmasını önlemeye yönelik olduğundan söz edilebilir.

Yönetmelik bu açıklananlar kapsamında pek çok açıdan sorunlu görünmektedir. Bu doğrultuda, Danıştay 10. Dairesi, 7.maddenin 1. fıkrası hakkında yürütmeyi durdurma kararı vermiştir. Türk Psikiyatri Derneği’nin, ilgili Yönetmeliğin m.4/1-ı; m.6/1; m.7/1,2,3; m.8/2 (son cümle); m.15/1,4 hükümlerinin hukuka aykırı olduğundan bahisle iptali ve yürütülmesinin durdurulması talebiyle açtığı davada, Danıştay 10. Dairesi, yalnızca m.7/1’in yürütülmesinin durdurulmasına

138 Aynı yönde bkz.: Fahri Gökçen Taner, “6545 Sayılı Kanun Cinsel Saldırı Ve Cinsel Taciz Suçlarına Ne Getirdi? Ne Getirebilir?” *TBB Dergisi*, Özel Sayı (Kadın ve Hukuk), 2017, s.87

oyçokluğuyla karar vermiş, diğer hükümler açısından talebi reddetmiştir.¹³⁹ 10.Daire kararında; Anayasa'nın 12.maddesine göre herkesin kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklere sahip olduğunu; 17.maddesine göre herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu ve tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağını, rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamayacağını vurgulayarak, Yönetmeliğin 7.maddesinin 1.fikrasının bu koşullara aykırı olduğuna karar vermiştir. Daire kararında, yönetmeliğin bu hükmünde belirtilen tedavi tanımına ilişkin, “*Kanunda sınırları belirsiz “tedavi” kavramını da aşar nitelikte “yöntemler” içeren davaya konu düzenlemede hukuka uyarlık bulunmamakta olup, uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararlara yol açabileceği sonucuna varılmaktadır.*” şeklinde belirterek, m.7/1’in yürütülmesinin durdurulmasına karar vermiştir. Bu karar kanımızca son derece yerinde olmakla birlikte; Yönetmelik'te yukarıda bahsettiğimiz diğer hukuka aykırılıklar da yer aldığından, Daire'nin onlara ilişkin talepleri reddetmemesi daha isabetli olurdu. Ayrıca, Daire'nin bu kararının söz konusu uygulamaların yönetmelikle düzenlenemeyeceği, kanunda açıkça belirlenmesi gerektiği şeklinde yorumlanması da kanaatimizce mümkündür.

3. 4 Nisan 2018 Tarihli Türk Ceza Kanunları ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı

Esasen bu çalışmanın tamamlanarak yayımlanmak üzere ilk gönderileceği tarihte (7 Mart 2018) söz konusu kanun tasarısı¹⁴⁰ gündemde değildi.¹⁴¹ Danıştay'ın, yönetmeliğin ilgili hükmünün yürütmesini durdurmasının ardından geçen süreçte, basın ve yayın organlarınca hemen her gün cinsel suçları konu edinen haberlere yer verildiği görülmüştür. Cinsel suç faillerine yönelik toplumsal tepki ve nefret doğrultusunda süreç, ilgili kanun tasarısının kararlaştırılmasıyla devam etmiştir. Tasarıda genel olarak, cinsel suçların cezasının (6545 s.k. ile yapılan son artırımın üzerinden yeniden¹⁴²) artırılması öngörülmektedir. Örnek vermek gerekirse, çocukların cinsel istismarının vücuda organ veya sair cisim sokulmak suretiyle işlenmesi halinde kırk yıla kadar; suçun kimi nitelikli hallerinin on iki yaşını tamamlamamış çocuklara karşı işlenmesi halinde müebbet hapis cezası öngörülmektedir. Cinsel suç faillerine kimyasal kastrasyon uygulanmasının da düzenlendiği bu kanun tasarısının – içeriğindeki kimi düzenlemeler hariç tutulursa – açıklanan nedenlerle toplumsal tepkiyi yatıştırmayı hedeflediği düşünülebilir.

139 Danıştay 10.Dairesi, E: 2016/12975, T: 07.06.2017, karara erişim: <http://www.psikiyatri.org.tr/uploadFiles/982.017.21930-Cinsel-Suclar-Danistay-Karari.pdf>, (çevrim içi) E.T.:25.03.2018 13:00

140 Kanun tasarısının 10.04.2018 tarihinde Adalet Komisyonu'na havale edilmiş metni için: <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0935.pdf> (çevrim içi), E.T.:27.04.2018 23:30

141 Ardından bu kanun tasarısı hazırlanmış; ve fakat erkene alınan yasama organı seçimleri dolayısıyla kadük olmuştur. Dolayısıyla 24.07.2018 tarihi itibarıyla, yukarıdaki açıklamalar ışığında konuyu düzenleyen herhangi bir yasa hükmü bulunmamaktadır. Fakat, yukarıda da belirtildiği üzere konunun bu kez bir kanun teklifi ile gündeme alınacağı tahmin edilmektedir. Bu durumda aşağıdaki açıklamalar gündeme gelebilecek kanun teklifi açısından da yol gösterici olacaktır. Bkz.: http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/1014162/Hukumetten_kimyasal_hadim_aciklamasi.html# (çevrim içi), 14.07.2018 12:00.

142 Bu kanunla ilgili değerlendirmeler için bkz.: Taner, a.g.e., *passim*.

Tasarının kimyasal kastrasyon ile ilişkili hükümleri şu şekildedir:

“Madde 5: 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 108 inci maddesinin sekizinci, dokuzuncu, onuncu ve onbirinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir. (...)

(10) Dokuzuncu fıkra¹⁴³ belirtilen suçlardan dolayı hapis cezasına mahkum olanlar hakkında, ceza infaz kurumundan herhangi bir nedenle tahliye edilmesinin itibaren başlamak üzere denetim süresi içinde veya hak ederek tahliye tarihinden itibaren beş yıla kadar süreyle aşağıdaki tedbir veya yükümlülüklerden bir veya birkaçına infaz hakimi tarafından karar verilir: a) Rehabilitasyon amaçlı programlara katılmak (...)

*(11) Dokuzuncu fıkra belirtilen cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan dolayı hapis cezasına mahkum olanlar hakkında, **ceza infaz kurumundan herhangi bir nedenle tahliye edilmesinden üç ay önce başlamak üzere tahliyeden itibaren beş yıla kadar, ayakta veya yatarak cinsel isteğin ilaçla baskılanmasına yönelik tedbire tabi tutulmaya uzman raporu üzerine infaz hakimi tarafından karar verilebilir. Bu tedbir, tıbbi gerekliliklere uygun olarak yerine getirilir** ve infaz hakimi tarafından yılda bir defa değerlendirilir, gerektiğinde sonlandırılabilir.*

*(12) Dokuzuncu fıkra belirtilen suçlardan dolayı mahkum olanlar, ceza infaz kurumlarında bulunduğu süre içinde **rehabilitasyon amaçlı programlara** katılmak zorundadır.*

(13) Onuncu ve onbirinci fıkra belirtilen tedbir ve yükümlülüklerin ihlali durumunda, 105/A maddesinin altıncı fıkrasına ilişkin hükümler ile koşullu salıverilmenin geri alınmasına ilişkin hükümler; ihlalin infazın tamamlanmasından sonra gerçekleşmesi halinde ise bu maddenin yedinci fıkrasına ilişkin hükümler uygulanır.

(14) Cumhuriyet başsavcılığı onuncu ve onbirinci fıkra belirtilen tedbir ve yükümlülükler karar verilmesini infaz hakimliğinden talep eder.

(15) Onuncu ve onbirinci fıkra hükümleri suç tarihinde çocuk olanlar hakkında uygulanmaz.

(16) Bu maddenin onuncu, onbirinci ve onikinci fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Sağlık Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.”

İnfaz kanununa eklenmesi tasarlanan bu hükümler, 26.07.2016 tarihli Yönetmeliği tamamlayacak niteliktedir. Gerçekten, Danıştay'ın yürütmeyi durdurma kararının ardından, tıpkı kararında belirttiği gibi kanundaki ‘tedavi’ ibaresinin içi doldurulmuş; İnfaz Kanunu'nun 108. maddesinin (yukarıda, ilgisiz olduğundan yer verilmeyen) 8 vd. fıkralarının yerine tasarındaki hükümlerin yasalaşması öngörülmüştür. Bu doğrultuda Kanun'un mevcut halinde yalnızca tıbbi tedaviye

143 9. fıkra belirtilen suçlar: TCK m. 102/2; m.103; m.104/2,3; (ile TCK m.188 ve m.190)

tabi tutulmak hükmüne yer verilmiş, tıbbi tedavinin kimyasal kastrasyon olduğu Yönetmelik'te düzenlenmiş iken; tasarıda, İnfaz Kanunu'nun ilgili hükmü ilga edilerek yerine, açıkça kimyasal kastrasyon uygulanacağı hükmü eklenmektedir. Nitekim, “*ayakta veya yatarak cinsel isteğin ilaçla baskılanmasına yönelik tedbirler*” ifadesinin kimyasal kastrasyonu karşıladığına şüphe yoktur. Bu bağlamda, yukarıda yönetmeliğe yönelik yaptığımız saptamalar ve eleştiriler, bu kanun tasarısı için de geçerlidir.

Kanun tasarısında, Yönetmelik'ten farklı birtakım düzenlemelerin de yer aldığı görülmektedir. Örneğin kanunun mevcut halinde, infaz ve koşullu salıverilme süresince kimyasal kastrasyon uygulanacağı düzenlenmekteyken; tasarıda kimi ABD eyaletlerinde olduğu gibi, *ceza infaz kurumundan herhangi bir nedenle tahliye edilmesinden üç ay önce başlamak üzere tahliyeden itibaren beş yıla kadar uygulanması öngörülmüştür*. Mevcut hükme ilişkin yukarıdaki eleştirilerimiz ışığında, mahkuma infaz kurumundayken de yöntemin uygulanması yerine, kurumdan çıkmadan üç ay önce uygulanmasına başlanması daha isabetli bir yaklaşımdır. Fakat, azami sürenin niçin beş yıl olarak belirlendiği bilinmemekte, gerekçede de buna ilişkin bir açıklama yer almamaktadır. Bu durumda örneğin, kişinin parafilik durumu devam etse dahi beş yıllık süre dolduğundan, yöntemin uygulanmasına son verilecektir. Ancak, kişiye 10. fıkra da belirtilen “*Çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanmak*” vb. tedbirlerin de uygulanması yaklaşık olarak aynı dönemde sona ereceğinden¹⁴⁴; parafilik durumu devam eden bireyin toplum içerisinde herhangi bir kontrol veya denetim olmaksızın yaşayacağı anlaşılmaktadır.¹⁴⁵

Kimyasal kastrasyonun uygulanacağı suçlar, mevcut düzenleme ile aynıdır.¹⁴⁶ Yöntemin suç tarihinde çocuk olanlar, yani on sekiz yaşını doldurmamış olanlar hakkında uygulanmayacağı belirtilmiştir. Ayrıca tasarıda, kimyasal kastrasyon uygulanması için cinsel suç failinin mükerrir olması aranmadığı gibi, yöntem rıza göstermesinin de bir önemi bulunmamaktadır. Bu konu tıp etiği bağlamında aşağıda ele alınacak olmakla birlikte; kanımızca bir hekimin, aydınlatılmış onam olmaksızın kimyasal kastrasyon uygulaması hukuka aykırı olacaktır. Ayrıca, kişinin yöntem rıza göstermemesi halinde Tasarıda, Kanun'un 108. maddesine eklenmesi planlanan 13. fıkraya dayanarak, İnfaz Kanunu m. 105/A/6'ya göre, kişinin koşullu salıverilme tarihine kadar olan cezasının infazı için kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesi; koşullu salıverilmenin

144 Nitekim, eklenmesi öngörülen 10. fıkra da, mevcut kanunda düzenlenenlerin yanında, genel olarak çocukları koruyucu, faile “*Yedi günden fazla ikametgahından ayrı bir yerde konaklayacak olması durumunda üç gün önceden konaklayacağı adresi ilgili kolluk birimine bildirilmek amacıyla denetimli serbestlik müdürlüğüne bildirmek*” vb. yükümlülükler getirilmektedir. Bu yükümlülüklerin tahliyenin ardından azami 5 yıl uygulanması öngörülmüştür.

145 Bu açıklamamız, toplumu korumak adına failin ömür boyu birtakım yükümlülükler altında veya kimyasal kastrasyon uygulanarak yaşaması gerektiği anlamına gelmemektedir. Düzenlemede eleştirdiğimiz husus, bireyselleştirmenin yapılmaması ve net olarak ortaya konulmamasından kaynaklanmaktadır. İlgili hükümler incelendiğinde, kimyasal kastrasyonun faili beş yıl içerisinde “iyileştireceği” gibi bir beklentinin olduğu aklı gelmektedir. Nitekim gerekçede de faili ıslah etmek için bu tür ek tedbirlere ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir. Cinsel suç faillerinin hepsinin bir tutulamayacağı ve kimyasal kastrasyonun rehabilite edici bir yöntem olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine ilişkin açıklamalarımız yukarıda yer almaktadır.

146 Bu konudaki açıklamalar için bir üst başlığa bakılabilir. (Bölüm: 5/b/2)

geri alınmasına karar verilmesi ve infazın tamamlanmasının ardından yöntemin reddedilmesi halinde ise disiplin hapsine tabi tutulması düzenlenmiştir.

Yöntemin uygulanmasına kanun tasarısında da, yönetmeliğe benzer şekilde *uzman raporu üzerine infaz hakimi tarafından karar verilebilecek* ve yöntem tıbbi gerekliliklere uygun olarak yerine getirilecektir. Hükümde “karar verilebilir” ifadesi geçtiğinden, uygulamanın zorunlu tutulmadığı, uzman raporuna bağlı olarak hakim kararına dayandığı anlaşılmaktadır. Uygulamada hakimin, uzman raporunun aksi yönde karar vermesi pek olası görünmemektedir. Yöntemin uygulanmasının infaz hakimi tarafından yılda bir değerlendirileceği öngörülmüş olup, gerektiğinde¹⁴⁷ sonlandırılabilceği düzenlenmiştir. Hakimin kararını verirken uzman değerlendirmesini dikkate alacağı madde gerekçesinde belirtilmektedir. ‘Sonlandırılabilir’ ifadesi kullanıldığından, hakime bu konuda bir takdir yetkisi tanındığı anlaşılmaktadır. Halbuki yöntemin uygulanmasının artık gereksiz olduğu anlaşıldığında, sonlandırılmamasının keyfilige yol açacağı düşünülebilir. Bunun yanında infaz hakimine yılda bir yöntemin uygulanmasını denetleme yükümlülüğü getirilmiştir. Bu denetimin, yöntemin muhatabı açısından güvence oluşturması amacıyla düzenlendiği anlaşılmakla birlikte; son derece ağır sonuçları olan ve zaten azami beş yıl uygulanan bir yöntemin yalnızca yılda bir kere re’ sen değerlendirilmesi kanımızca isabetli olmamıştır. Özellikle uygulamada, bu durumun ihmale dönüşmemesini ummak gerekir.

Kanun tasarısında, hükümlünün infaz kurumunda kaldığı süre boyunca rehabilitasyon programına katılması, mevcut düzenlemeden farklı olarak zorunlu tutulmuştur. Bu yükümlülüğe uyulmaması halinde, hükümlü madde gerekçesinde belirtildiğine göre iyi halli sayılmayacak ve koşullu salıverilmeden yararlanamayacaktır. Bununla birlikte, kurumdan herhangi bir nedenle tahliyenin ardından, rehabilitasyon amaçlı programlara katılmaya zorunlu olmaksızın karar verilebileceği de düzenlenmiştir. Nitekim madde gerekçesinde de, cinsel suç faillerine yalnızca hapis cezası verilmesi yeterli olmamakta, onların ıslahı için etkili tedbir ve yükümlülüklerin uygulanması gerektiği belirtilmektedir. Gerekçede hapis cezasının failin ıslahı için yeterli olmadığı belirtilmekle birlikte; kanımızca ağırlaşan cezalar ve kırk yıl, elli yıl gibi düzenlenen koşullu salıverilme süreleri, ortalama insan ömrü düşünüldüğünde, fiilen kimyasal kastrasyon uygulanmasını dahi çoğu durumda imkansız kılacaktır.

4. Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Işığında Türk Hukukunda Kimyasal Kastrasyon Uygulanması Mümkün müdür?

2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun’un 4.maddesinin 3.fıkrasında “*Bir ameliyatın seyri sırasında tıbbi zaruret nedeniyle bir hastalığın tedavisi için kastrasyonu gerektiren hallerde, kişinin rızasına bakılmaksızın kastrasyon ameliyesi yapılabilir.*” hükmü ve 2.maddesinin 4.fıkrasında “*Bu Kanunun öngördüğü haller dışında gebelik sona erdirilemez ve sterilizasyon veya kastrasyon*

147 ‘Gerektiğinde’ ifadesinden ne anlaşılacağı, madde gerekçesinde “Hükümlünün sağlığı açısından gerekli olması...” şeklinde belirtilmektedir.

ameliyesi yapılamaz.” hükmü yer almaktadır.¹⁴⁸ Kanımızca, burada yalnızca ‘kastasyon’ ifadesi kullanıldığından cerrahi ve kimyasal yöntemi kapsayan üst başlık olarak düşünülebilir. Bu hükümler yürürlükte olduğuna göre, sırf bu nedenle bile Türk hukukunda ameliyat sırasında gerçekleşen tıbbi zaruret dışında kastasyon uygulanması mümkün değildir.¹⁴⁹ Ancak bugün, kimyasal kastasyona yönelik çeşitli regülasyon hazırlıkları yapılmaktadır. Bu başlık altında, iç hukukun yanında, yöntemin Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ışığında nasıl değerlendirilebileceği tartışılacaktır.

Anayasa’nın 12. maddesinde, *Herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu* ifade edilmektedir. *Bu hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın ve yalnızca Anayasada belirtilen sebeplerle ancak kanunla sınırlanabileceği* 13. maddede düzenlenmiştir. 17.maddede ise; *herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu; tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kimsenin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamayacağı* düzenlenmiş; *kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı; insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağı* belirtilmiştir.

Kimyasal kastasyonun, kişinin maddi bütünlüğüne müdahale teşkil eden bir yöntem olduğu aşıkardır. Bu yöntem sonucunda kişide birtakım biyolojik değişiklikler meydana gelmekte, yukarıda belirtildiği üzere sesinin incelmeye, kıl kaybı, kilo alımı, memelerin büyümesi gibi etkileri olmaktadır. Yaşamsal açıdan tehlike doğuran çok sayıdaki yan etkisine ek olarak, testosteron seviyesinin düşürülmesine bağlı ortaya çıkan bu etkileri sebebiyle; özellikle Türkiye gibi ataerkil ve geleneksel bir toplumda, bireylerin subjektif değerlendirmesine göre bunun küçük düşürücü ve onur kırıcı bir durum olacağı söylenebilir. İfade edilmelidir ki, kişinin toplum içerisinde küçük düşüp düşmeyeceği ve müdahalenin onur kırıcı olup olmadığı, kişinin içinde bulunduğu subjektif durum da gözetilerek değerlendirilmelidir. O halde ister ceza olarak nitelensin, ister tedavi; kimyasal kastasyonun Anayasa’nın 17. ve AİHS’nin 3. maddesine aykırı olacağı söylenebilir.

AİHS’nin 3.madde hükmü şu şekildedir: “*Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.*” Aynı doğrultuda İHEB’in 5. maddesi: “*Hiç kimseye işkence yapılamaz. Zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza verilemez*” ve BM Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin 7.maddesi şu şekildedir: “*Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.*” Bu yasak mutlak olup, kişinin toplum için tehlike arz ediyor oluşu dahi mazeret sayılmaz. AİHS’nin 3. maddesi kapsamında AİHM, işkence ile insanlık dışı / aşağılayıcı muamele ve cezayı ayırmaktadır. İnsanlık dışı muamele, fiziksel yaralanmaya ya da yoğun fiziksel veya ruhsal ıstıraba neden olan eylem; aşağılayıcı muamele ise insan onuruna ağır saldırı içeren

148 Murat Doğan, “Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk”, *Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı* (7–8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2011, s.143 vd.

149 Meselenin elbette normlar ihtilafına göre çözülmesi gerekecektir. Ancak, günümüzde (27.04.2018) kimyasal kastasyon uygulanmasına imkan sağlayan açık bir kanuni hüküm bulunmadığına göre, bu tespit geçerlidir.

eylem olarak tanımlanmaktadır. Sırf kişinin utandırılmış olması, onur kırıcı muamele olarak değerlendirilmek için yetersiz olmakla birlikte; etkileri ve geri dönüşünün olmaması sebebiyle rızaya dayalı olmaksızın uygulanan cerrahi kastrasyon 3. maddeyi ihlal etmektedir. Nitekim, Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi de cerrahi kastrasyonun tıbbi bir gereklilik olmadığına işaret etmiştir. Kimyasal kastrasyonun ise, insanlık dışı veya onuru kırıcı olarak değerlendirilmesinde tedavi mi yoksa cezai amaçla mı uygulandığı önem taşır. Yine, kişinin rızasına aykırı olarak uygulanan yöntemin de, seçimi özgür iradeye dayanmadığından koşullu salıverilmenin koşulu olarak uygulanan yöntemin de 3.maddeyi ihlal ettiği söylenebilecektir. AİHM'nin bu konuda önüne gelen yalnız birkaç başvuru olması sebebiyle nasıl bir tutum izlediğini tespit etmek güçtür. Ancak, Dvoracek/Çek Cumhuriyeti (Çekya) başvurusunda¹⁵⁰ Mahkeme, somut olayın koşullarına göre antiandrojen yöntemin failin sağlığı için gerekli olup olmadığını dikkate almıştır. Buna göre, rızaya dayalı olarak uygulanmak kaydıyla yöntemin tedavi edici nitelik taşıması halinde, 3.maddenin ihlali gündeme gelmeyecektir. Bununla birlikte kimyasal kastrasyonun yaşamsal aktiviteler açısından ciddi yan etkilere sahip olduğu bilinmektedir. Bu yan etkiler dikkate alındığında yöntemin tedavi edici niteliği geri plana düşecek ve 3. maddenin ihlali gündeme gelebilecektir.¹⁵¹

Yöntem kanunla düzenlense dahi, pek çok hak ve özgürlüğün özüne dokunduğundan bahisle Anayasa'nın 13. maddesine; tıbbi zorunluluk bulunmaması sebebiyle de 17.maddesine aykırılığı gündeme gelebilecektir.¹⁵² Bu durumda kişinin soyunu devam ettirme hakkının veya cinsel özgürlüğünün tamamen ortadan kalkmış olması aranmaz. Zira bir müdahalenin aynı zamanda hakkın amacına ulaşmasını önleyip, kullanılmasını ciddi bir biçimde zorlaştırması da bu kapsamda ele alınır. Ayrıca, yukarıda açıklanan sebepler ve meta-analiz sonuçları da göstermektedir ki, **kimyasal kastrasyon yeni bir yöntem olarak; cinsel suç faillerinde tekerrürü önleyip önlemediği henüz bilimsel açıdan ispatlanmış değildir. Bu konuda çalışma yapan kriminologlar arasında görüş birliğine varılamamıştır.** Dolayısıyla henüz belirlilikten uzak bir fikre dayanarak, bu yöntemin tıbben zorunlu olduğunu savunmak da – ciddi yan etkileri de düşünüldüğünde – mümkün değildir. Bunun yanında, bu konuda çalışan araştırmacıların büyük bölümü, yalnızca ciddi parafili vakıalarının tedavisinde yöntemin kullanılabileceğini ifade etmektedir. Ancak bu kez de üç başka sorunla karşılaşmaktadır. Bunlardan ilki, ciddi seviyedeki osteoporoz ve kardiyovasküler hastalıklar başta olmak üzere ortaya çıkabilecek ciddi yan etkilidir. İkincisi, bir cinsel suç failinin gerçekten parafil olup olmadığının teşhisi

150 Dvoracek/ Çek Cumhuriyeti, başvuru no: 12927/13, <https://www.hudoc.echr.coe.int>, (çevrim içi) E.T.:25.03.2018 13:00

151 Seher Çakan, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Cinsel Suç Faillerinin Hadım Edilmesi", *TBB Dergisi*, S:129, 2017, s.20-24

152 Karşı görüş için bkz.: Zeynep Burcu Akbaba, "Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu II", *TBB Dergisi*, S:82, 2009, s.17.

Akbaba'nın, yöntemin AY m.19'u ihlal etmeyeceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Zira toplum için tehlike doğuran akıl hastası ile kimyasal kastrasyonun uygulanacağı cinsel suç failini birlikte ele almaktadır. Nitekim, parafilik vakıaları akıl hastalığı kapsamında değerlendirenler olsa da, yukarıda açıklandığı üzere, tüm parafillerin akıl hastası olduğu savı doğru değildir. Gerçekten akıl hastası olanlar dışında, m.19 kapsamında değerlendirilebilecek cinsel suç faili bulunmamaktadır.

oldukça zordur.¹⁵³ Tıpkı adli hatalarda olduğu gibi, burada da yanlış tanılar üzücü sonuçlara yol açabilecektir. Üçüncüsü ise, yukarıda geçen meta-analizler ve bilimsel çalışmalarda belirtildiği üzere; cinsel suç failleri sınıflandırmasında dördüncü grupta ele alınanların büyük kısmında cinsel sapıklık ve antisosyal eğilim görülmekte, bunun altında ise beynin cinsel fonksiyonları da içeren frontal ve temporal lobundaki bir bozukluk olduğu nörobiyolojik açıdan düşünülmektedir. Dolayısıyla kişideki testosteron seviyesinin baskılanması her ne kadar dış dünyaya yansıyan cinsel davranışlarında azalma sağlayacak olsa da; asıl sorun nörolojik gibi görünmektedir.¹⁵⁴ Dolayısıyla bu tip failer açısından da ideal çözümün kimyasal kastrasyon olmadığı anlaşılmaktadır. Buna rağmen failer, yonteme maruz kalarak ayrıca yaşamsal açıdan risk doğuran yan etkileriyle de yüzleşmektedir. Diğer üç fail grubuna ise kimyasal kastrasyon uygulanması; yani testosteron seviyelerinin düşürülmesi, suçların işlenmesinin altında yatan neden yüksek miktardaki testosteron olmadığından, yararsız ve hatta zararlı olacak; açıkça bir cezalandırma olmaktan öteye gitmeyecektir.¹⁵⁵

Kimyasal kastrasyonla ilgili, tartışılmakta olan bir diğer yasal düzenleme Amerikan Anayasası'nın 8.ek maddesidir (*eighth amendment*). Bu kapsamdaki tartışmalar, 1982 Anayasası'nın 17.maddesi ile AİHS'nin 3.maddesinde yer verilen tartışmalara benzemektedir. 8. ek madde, zalimane ve sıra dışı (mutat olmayan) cezayı (*cruel and unusual punishment*) yasaklamaktadır. Zalimane ve sıra dışı cezadan ne anlaşılması gerektiğini *Supreme Court* açıkça tanımlamasa da, bunun insan onurunu yok sayan veya ihlal eden cezalar olduğuna pek çok kararında değinmiştir. Doğası gereği tüm cezalar acı vericidir; ancak hepsini zalimane olarak nitelemek mümkün değildir. *Supreme Court*, bir cezanın zalimane veya sıra dışı olduğuna karar verirken üç soru sormaktadır: *Yöntem doğası gereği zalimane midir? Suç ile orantılı mıdır? Meşru devlet amaçlarına ulaşılmasında aşırı ölçüde midir?* Bu bağlamda, bir cezanın zalimane olduğundan söz edebilmek için; gereksiz veya kötü niyetli biçimde acı, terör, utanç veya küçük düşürme içeriyor olması gerektiğine Mahkemece işaret edilmektedir. Ayrıca Mahkeme, 8 ve 14'üncü ek maddelere göre; bir kimsenin sırf tehlikeli olması gibi nedenlerle insan onurundan mahrum bırakılmayacağına, zalimane cezaya çarptırılmayacağına hükmetmektedir. Eğer uygulanan yöntem gerçek bir tedavi değilse, bu yöntemin zalimane ve alışılmadık muamele kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Öyleyse kimyasal kastrasyon uygun bir tedavi yöntemi ise bu kapsamda ele alınamayacak; fakat değilse ele alınabilecektir.¹⁵⁶ Bu konuda bir görüşe göre kimyasal kastrasyon, kişiyi tedavi etmekten ziyade kapasitesizleştirme üzerine kuruludur; bedensel bir cezadır. Cerrahi kastrasyondan pek bir farkı yoktur. Bu nedenle insan onuruna aykırıdır ve zalimane ve sıra dışı ceza kapsamında değerlendirilmelidir.¹⁵⁷

153 İrem Akduman / Gökhan Oral, "Pedofili Kavramına Kuramsal Yaklaşımlar", *Adli Psikiyatri Dergisi*, S:4, 2005, s.18

154 Bir hukukçu kimliğiyle yaptığımız çalışma boyunca yetkinliğimizi ve kapsamımızı aşma kaygısını güdererek, kriminoloji ve tıp biliminin verilerinden yararlanmaya çalışmış bulunmaktayız. Bu doğrultuda metinde yer alan ifade, Jordan vd.'nin 2011 yılında yaptığı çalışmadan alınmıştır. Bkz. *Supra Bölüm 3*.

155 Aynı yönde bkz: Stinneford, *a.g.e.*, s. 567-568. Bruce Pastner, "Cinsel Suçlarda Erkek Failerin Hadım Edilmesi", *Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı* (7-8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2011, s.131

156 Fitzgerald, *a.g.e.*, s.12,32, 36-39

157 Stinneford, *a.g.e.*, s.585-588, 597-599

Kimyasal kastrasyonun AİHS'nin özel ve aile hayatına saygı hakkını düzenleyen 8.maddesini ihlal etmeyeceği ifade edilmektedir.¹⁵⁸ Zira, söz konusu hüküm ile her ne kadar, kişinin maddi ve manevi bütünlüğü de korunuyor olsa da; cerrahi yöntemden farklı olarak kimyasal kastrasyon daha az zarar verici ve orantılı olarak değerlendirilmektedir. Şöyle ki; taraf devletlerin m.8/1'e uygun davranma yükümlülüğü olsa da, cinsel istismar gibi ağır suçları caydırıcı etkili önlemler yükümlülükleri de vardır. Bu bağlamda m.8/2'deki koşulları taşımak kaydıyla müdahaleye, yani yöntemin uygulanmasına izin verilmektedir. Ancak bunun için müdahalenin hukuka uygun, demokratik bir toplumda gerekli ve orantılı olması gerekir. Kimyasal kastrasyonun da geçici niteliği vurgulanarak ve günümüzde daha az zarar verici alternatif bir yöntemin bulunmadığı kabulüyle, 8.maddeyi ihlal etmeyeceği belirtilmektedir.¹⁵⁹

Kimyasal kastrasyon uygulamasının vücuttaki sperm sayısı ve kalitesini düşürdüğü, partnerin gebeliği durumunda ise fetusta deformasyona sebep olduğu ve ceninin ölü ya da sakat doğabileceği yukarıda ifade edilmiş idi. Bu nedenle, kişinin üreme ve soyunu devam ettirme hakkının engellendiği sonucuna varılabilir. Bu durumun, AİHS'nin 12.maddesinde düzenlenen evlenme ve aile kurma hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.¹⁶⁰ Ayrıca cezaların şahsiliği ilkesi çağdaş ceza hukuku sistemlerinin temelinde yatan ve pek çok pozitif hukuk metnine yansımış bir ilkedir. Yöntemin uygulandığı failin çocuğunun engelli doğması durumunda, babasının işlediği bir suç karşılığı öngörülen yaptırımın çocuğu da etkilemesi söz konusu olacaktır. Elbette bu durumda, henüz dünyaya gelmemiş bir canlıya cezanın etkilerinin sirayet ederek, cezanın şahsiliği ilkesinin aşılp aşılmadığı tartışmalarına girilebilir. Fakat kanımızca bu – içtihat ne yönde olursa olsun – felsefi bir tartışma olmanın ötesine geçmeyecek; gerçekte olansa kimyasal kastrasyon uygulanan bir kimsenin çocuğunun engelli veya ölü doğabileceğidir. Yöntem, çocuk sahibi olmayı tamamen engellemediğine ve failin aynı zamanda sterilize edilmesi de savunulamayacağına göre burada ciddi bir sorun yer almaktadır. Günümüzün teknolojiyle, kişiden kimyasal kastrasyon uygulanmaya başlamadan önce sperm alınarak dondurulması mümkün olabilir. Ancak bu durum da, oldukça maliyetli olması ve bazı kimselere tıbbi nedenlerle uygulanamayacak olması sebebiyle eleştirilmektedir.¹⁶¹

Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi'nin (Biyo-Tıp Sözleşmesi) 5.maddesi uyarınca, sağlık alanında yapılacak her türlü müdahalede kişinin aydınlatılmış onamı aranmaktadır. Sözleşme'nin 5. maddesi şu şekildedir: *"Sağlık alanında herhangi bir müdahale, ilgili kişinin bu müdahaleye özgürce ve bilgilendirilmiş bir şekilde muvafakat etmesinden sonra yapılabilir. Bu kişiye, önceden, müdahalenin amacı ve niteliği*

158 Sözleşme'nin 8.maddesi: "1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. 2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

159 Çakan, a.g.e., s.24-27

160 Sözleşme'nin 12.maddesi: "Evlenme çağına gelen her erkek ve kadın, bu hakkın kullanımını düzenleyen ulusal yasalara uygun olarak evlenme ve aile kurma hakkına sahiptir."

161 Çakan, a.g.e., s.28-29

ile sonuçları ve tehlikeleri hakkında uygun bilgiler verilecektir. İlgili kişi, muvafakatini her zaman, serbestçe geri alabilir.” Ayrıca, benzer hükümleri 1219 sayılı *Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcr A Sına Dair Kanun*’un 70.maddesi¹⁶², Hasta Hakları Yönetmeliği¹⁶³ m.5/d¹⁶⁴ ve m.25¹⁶⁵’de ihtiva etmektedir.¹⁶⁶ Dolayısıyla yöntemin uygulanması kanunla mümkün kılınsa dahi; ne olursa olsun failin aydınlatılmış onamı aranmalı, rıza göstermemesi halinde uygulanamamalıdır.¹⁶⁷ Fakat bu yöntem açısından aydınlatılmış onamda, uzun vadeli etkileri tam olarak bilinmediği için sorun yaşanmaktadır. Bu durumda bilenen tüm etkilerin anlatılması ile yetinilmesi gerektiği ifade edilmektedir.¹⁶⁸ Aydınlatılmış onamla bağlantılı olarak, kişinin tıbbi tedaviyi reddetme hakkı; bir kimsenin onun için yararlı dahi olsa uygulanacak tedaviyi reddedebilmesine olanak tanır. Ancak, tedavi uygulanacak kimsenin toplum için tehlikeli olması mümkündür. Bu husus özellikle akıl hastalarının antipsikotik ilaçları reddedebilirliği konusunda da tartışılmaktadır.¹⁶⁹ Bu durumda, tedaviyi reddetme hakkını kullanabilmesi için kişinin, katlanması gereken durum ile toplumsal menfaat arasında dengenin olup olmadığına bakılacağı ifade edilmektedir.¹⁷⁰ Bu bağlamda, kimyasal kastrasyonun yan etkileri düşünüldüğünde, ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılması mümkündür. Ancak belki, aydınlatılmış onam söz konusu olduğunda ölçünün varlığından söz edilebilir.¹⁷¹

Bu başlık altında son olarak, kimyasal kastrasyonun insan onuruna aykırı bir yöntem olup olmadığına değinmek isabetli olacaktır. Cerrahi kastrasyonun özellikleri ve geri döndürülemez etkileri nedeniyle, insan onuruna aykırı olduğuna şüphe yoktur. Ancak kimyasal kastrasyonun insan onuruna uygun olup olmadığına yönelik öğretilerde farklı görüşler vardır.¹⁷² Bir görüş,

162 70.madde: “*Tabipler, dış tabipleri ve dişçiler yapacakları her nevi ameliye için hastanın, hasta küçük veya tahtı hacir de ise veli veya vasisinin evvelemerde muvafakatını alırlar. Büyük ameliyei cerrahiyeler için bu muvafakatin tahriri olması lazımdır.*”

163 R.G. no: 23420, 01.08.1998

164 Madde 5/d: “*Tıbbi zorunluluklar ve kanunlarda yazılı haller dışında, rızası olmaksızın kişinin vücut bütünlüğüne ve diğer kişilik haklarına dokunulamaz.*”

165 Madde 25: “*Kanunen zorunlu olan haller dışında ve doğabilecek olumsuz sonuçların sorumluluğu hastaya ait olmak üzere; hasta kendisine uygulanması planlanan veya uygulanmakta olan tedaviyi reddetmek veya durdurulmasını istemek hakkına sahiptir. Bu halde, tedavinin uygulanmamasından doğacak sonuçların hastaya veya kanuni temsilcilerine veyahut yakınlarına anlatılması ve bunu gösteren yazılı belge alınması gerekir.*”

166 Sunay Akyıldız, “Kısıtlandırma Operasyonlarında Hekimin Aydınlatma Yükümlülüğü”, *Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı* (7-8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2011, s.14

167 İpekçioğlu, a.g.e., s.121

168 Fitzgerald, a.g.e., s.20

169 Tıbbi müdahaleye rızanın kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu; zorla tedavinin ancak istisnai koşulların varlığı halinde ve ölçülülük ilkesi kapsamında uygulanabileceği hk. bkz: S.Hülya İmamoğlu, “Hukuki Açıdan, Özellikle Koruma Amacıyla Özgürlüğün Kısıtlanmasına İlişkin Hükümler Çerçevesinde Zorla Tedavi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C:7, S:3-4, 2012, *passim*

170 Fitzgerald, a.g.e., s.44

171 Taner, a.g.e., s.88-89

172 İnsan onuru çok farklı boyutlarıyla ele alınmaktadır. Bu konuda AYM, kişinin sırf insan olması sebebiyle sahip olduğu değer olarak değerlendirmekte ve hiçbir koşulda ihlal edilemeyeceğini belirtmektedir. İlgili karar: “*Hiç kuşku yok ki, her ceza yaptırımını cezalandırılan kişiye bir acı getirir (...) Ceza yaptırımlarının konulmasında ve dolayısıyla uygulanmasında daima böyle bir erek kendini duyurur. Ancak, acının makul ve insani bir sınırı aşmaması, eziyet ve işkence derece ve niteliğini almaması şarttır (...) Ceza yaptırımlarının çeşit ve ölçüleri bakımından bir sınır olarak*

cerrahi kastrasyonun aksine geri döndürülebilir olmasının yanında, onu iyileştirici özellikler taşımamasından ötürü insan onuruna aykırı olmayacağını ifade etmektedir. Buna karşılık, kimyasal kastrasyonun ciddi yan etkileri nedeniyle sanıldığı gibi bölünebilir ve geri çevrilebilir bir uygulama olmadığını belirten ve bizim de katıldığımız ikinci görüş; uygulamanın bu sebeple insan onuruna aykırı olduğunu belirtmektedir. İkinci görüş içinde bir kesim, kişinin özgür iradesine ve aydınlatılmış onamına dayanıyorsa kimyasal kastrasyonun insan onuruna aykırı olmayacağını dile getirmektedir. Bununla birlikte, özellikle hapis cezasına alternatif olarak veya koşullu salıverilmenin bir koşulu olarak uygulanan kimyasal kastrasyonda kişi, hapsedilmek ile yöntemin uygulanması arasında bir seçim yapmak durumunda kalmaktadır. Kanımızca bu durumda iradenin gerçekten özgür olduğundan söz etmek mümkün değildir.¹⁷³

VI. KİMYASAL KASTRASYONUN HUKUKİ NİTELİĞİ: GÜVENLİK TEDBİRİ Mİ? CEZA MI? TEDAVİ OLARAK DEĞERLENDİRİLEBİLİR Mİ?

Ceza hukukumuzda bir suç karşılığında öngörülen yaptırımlar, cezalar ve güvenlik tedbirleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Cezalandırmanın amacına ilişkin tartışmalara girmeksizin kısaca ifade etmek gerekirse cezalandırma büyük ölçüde, kişilerin anlama ve davranışlarını bilinçli olarak yönlendirme yeteneği olduğu varsayımına dayanır. Bu bağlamda kefare, caydırıcılık, rehabilitasyon ve inkapasitasyon (kişinin hapis durumundayken yeni suç işleyememesi) şeklinde amaç ve işlevleri olduğundan söz edilebilir.¹⁷⁴ Güvenlik tedbirleri ise, toplumsal düzeni koruma (sosyal savunma) amacıyla ileride ortaya çıkabilecek muhtemel zararları önlemeye yöneliktir. Bu sayede kefare ve caydırıcılık amaçlarından sıyrılarak, failden kaynaklanan tehlikeyi bastırma amacı ile onu iyileştirme ve tekrürü önleme amacı taşır. Örnek olarak, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri hukukumuzda yer almaktadır. Cezalar failin kusuruna dayandırılmaktayken, güvenlik tedbirleri onun tehlikeliliğine dayandırılmaktadır. Ceza hukuku yaptırımlarının, suç işleyen bireyi ıslah ederek topluma kazandırma işlevi olmalıdır.¹⁷⁵

Kimyasal kastrasyonun hukuki niteliği günümüzde tartışılmakta olan ve üzerinde uzlaşmaya varılamamış bir konudur. Yöntemin hapsedilmeye alternatif olarak sunulması, koşullu salıverilmenin bir koşulu olması, yahut hapis cezasına ek olarak ve aynı zamanda serbest kalındığında da uygulanıyor olmasına göre, hukuki niteliğinin değişiklik gösterdiği ifade edilmektedir. Bir görüşe göre, yöntem denetimli serbestliğin koşulu olarak tanınmalıdır; zira failerin tedavi edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde toplum için tehlike oluşturmaya devam

görülen, bunların insanın haysiyeti ile bağdaşır olması sorununa gelince; insan haysiyeti kavramı, insanın hangi durum ve koşullar arasında bulunursa bulunsun, sırf insan olmasının kendisine tanıttığı kazandırdığı değer, gerek öteki bireyler gerekse toplumca tanınmasını ve sayılmasını anlatır. Bu, öyle bir davranış ve tanıma çizgisidir ki, ondan aşağı düşünülünce yapılan işlemler, insanı insan olmaktan çıkarmış demektir (...) İnsan haysiyeti kavramı insana sadece insan olması bakımından kazandırılmış ve dolayısıyla tanınmış toplumsal değerlerinden ibarettir.”; AYMK, E. 1971/2, K. 1971/36, 6.4.1971, RG. no: 13994; Küçük, a.g.e., 309-310

173 Aynı yönde bkz.: Küçük, a.g.e., s.305-306

174 Cauley, a.g.e., p.494

175 Nur Centel/ Hamide Zafer/ Özlem Yenerer Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 10.bs., Ankara, 2017, s.702; Küçük, a.g.e., s.307,311; Güzelsoy, a.g.e., s.64

edebileceklerdir. Gelişecek yeni yöntemler tedaviyi kalıcı kılacaktır. Bir diğer görüşe göre ise; yöntemin denetimli serbestliğin bir koşulu olarak kabul edilmemesi gerekmektedir; zira failin cinsel dürtüleri azaltılsa da nefret, öfke gibi dürtüleri azaltılamamaktadır. Dolayısıyla başka birtakım suçlar işlemesi mümkündür. Ayrıca, yöntemin niteliği gereği failin ömrü boyunca uygulanması gerekecektir. Başka bir görüş, failin özgür iradesiyle kimyasal kastrasyonu seçebilmesi, bunun için gerektiği gibi aydınlatılması ve denetimli serbestliğin koşulu olarak belirlenerek bir tedavi gibi uygulanabilmesi gerektiğini belirtmektedir.¹⁷⁶ O halde, kimyasal kastrasyonun hukuki niteliğinin de ne şekilde uygulandığına göre değiştiği söylenebilir.

Bir psikoterapik yöntemin zorunlu olarak uygulanmasının, Amerikan Anayasası'nın 8.ek maddesini ihlal edip etmediğine ilişkin tedavi mi yoksa ceza mı olduğunun tespitinde *Rennie v. Klein* davasında bir test uygulanmıştır. 'Rennie testi' denilen bu teste göre şu dört soru sorularak, yöntemin tedavi olarak uygun olup olmadığına karar verilmektedir: "Yöntemin tedavi edici değeri var mı? İlaç devam eden psikoterapi programının bir parçası mı? Yöntemin yan etkileri, artılarına göre gereksiz ölçüde fazla mı? İlaç deneysel mi?"¹⁷⁷ MPA'nın, teknik açıdan deneysel bir ilaç olmadığı ifade edilmektedir. Zira örneğin ABD'de, kadınlarda doğum kontrolünde kullanılması uygun görülerek onaylanmıştır. Ancak erkeklerde uzun süreli kullanımına dair etkileri bilinmemekle birlikte; ABD'de "*Food, Drug and Cosmetic Act*"e göre, bir ilacın belirli bir kullanım için onaylandıktan sonra doktorların onaylanmamış kullanımlar için de reçete yazabildiği belirtilmektedir.¹⁷⁸

Kimyasal kastrasyonun tedavi olarak değerlendirilebilirliği hususunda bir görüş; yöntemin (dörtlü cinsel suç faili ayrımında) ilk üç fail grubunda tedavi edici değerinin olmadığını, fakat parafillerde olduğunu belirtmektedir. Bu görüşe göre parafillerin tedavisinde kullanılan en etkili yöntem bu olup, tedavi prosedürünün bir parçasıdır ve etkileri, bilinen ve henüz bilinmeyen yan etkilerine göre daha olumlu niteliktedir. Ayrıca MPA, deneysel bir tedavi olarak sınıflandırılmamıştır. Daha ziyade yenilikçi terapi (*innovative therapy*) olarak geçmekte olup, araştırma ile standart medikal uygulama arasında yer almaktadır. Dolayısıyla etkililiği ve güvenilirliği konusunda daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.¹⁷⁹

Yöntemin bir tedavi olarak değerlendirilebilirliği konusunda tıp etiği ilkelerini incelemek gerekmektedir. Tıp etiğinin temelinde özerkliğe saygı, zarar vermeme, yararlı olma, adalet ilkesi gibi ilkeler yatmaktadır. Tüm dünyada kabul gören aydınlatılmış onam, kişinin özerkliğine saygı ilkesi kapsamında değerlendirilir. Bu nedenle ne olursa olsun, kişiye zorunlu olarak kimyasal kastrasyon uygulanması mümkün değildir. Zarar vermeme ilkesi doğrultusunda, bir riskin söz konusu olduğu durumlarda öncelikle risk-fayda dengesinin en fazla faydayı sağlamaya yönelmesi gerekmektedir. Bu, hekimler için bir zorunluluktur. Ayrıca öngörülebilir risklere karşı kişiyi korumak, standart bakımı sağlamak ve kişinin zarar görme riskini artırmadan uygulamayı yapmak

176 İpekçioğlu, *a.g.e.*, s.114-115

177 Fitzgerald, *a.g.e.*, s.32-33

178 Simpson, *a.g.e.*, s.1232

179 Fitzgerald, *a.g.e.*, 33vd.

da yine zarar vermeme ilkesi açısından son derece önemlidir. Bu nedenle kimyasal kastrasyon, asla ceza olarak uygulanmamalıdır. Bir diğer husus, tedavi amacıyla uygulanan yöntemde hastanın iyiliği (yararlılık) ilkesinin yer almasıdır. Kimi durumlarda özerkliğe saygı, yararlılık ve adalet ilkelerinin çatışması mümkündür. Burada etik bir problemle karşılaşılır. Hekimin, devletin suç politikası doğrultusunda toplumu korumak adına, kimyasal kastrasyon uygulaması gerekse bile; şayet durum bir hastalık olarak görülerek tedavi uygulanıyorsa, hekimin hastanın yararını toplum yararından ve kendi mesleki doğrularından üstün tutması gerekmektedir. Burada onun kişisel doğrularının da işin içine girmesi söz konusu olamaz. Günümüzde tıp bilimi verilerine göre, kimyasal kastrasyonun bilimsel geçerliliği ve yararlılığı konusunda bir konsensüs oluşmamıştır. Dolayısıyla ne olursa olsun, bu yöntemin ancak hastanın iyiliği için uygulanması mümkündür. Hukukçular insan davranışlarının bir yaptırım gerektirip gerektirmediği konusunda yetkin olsalar da, cinsel davranışların tıbben bir patolojiden kaynaklanıp kaynaklanmadığını belirlemek ve buna ilişkin yöntemin ne olacağını bilmek hekimin sorumluluğudur. Yine bu doğrultuda parafilin teşhisini ve nasıl bir yöntem izleneceğini bağımsız hekimler gerçekleştirmelidir.¹⁸⁰

Bu konudaki bir görüş, yöntem tedavi olarak değerlendirilecekse, zorunlu olmaması gerektiğine işaret etmektedir.¹⁸¹ Bir diğer görüş, uzun vadeli ve kalıcı etkileri olmadığından tedavi olarak nitelenmesinin mümkün olmadığını dile getirir.¹⁸² Başka bir görüş, yöntem psikolojik tedaviyle birlikte uygulandığından, tedavi olarak değerlendirilmesinin güç olduğunu ileri sürerken; bir diğer görüş MPA uygulamasının bir tedavi olarak suç ile orantılı olduğunu; zira aksi halde failin bir enstitüye veya infaz kurumuna kapatılarak özgürlüğünden mahrum bırakılacağını, bu sayede ise devlet gözetiminde koşullu salıverme ile topluma geri dönebileceğini ifade etmektedir.¹⁸³ Kanımızca yöntemi, kategorik olarak tedavi kapsamında veya dışında değerlendirmek oldukça güçtür. Özellikle yan etkileri düşünüldüğünde, somut olay nezdinde tıp etiğine göre karar verilerek yöntemin bir tedavi olup olmadığının değerlendirilmesi gerekecektir. Buna karşılık hukuken en baştan, belirli cinsel suç failleri hakkında sistematik biçimde kimyasal kastrasyonun uygulanacağını düzenlenmesi, onun tedavi olarak nitelendirilmesini zorlaştırmaktadır.¹⁸⁴ Zira ifade ettiğimiz gibi, tıp etiği ilkelerine uygun olarak hekimin her somut olayı değerlendirerek cinsel suç faili hakkında uygulanacak yöntemi belirlemesi daha uygun olacaktır.

Kimyasal kastrasyonun hukuki niteliği konusunda ise bir görüş, yöntemin düzgün uygulanması durumunda cezanın ödetme, caydırıcılık, rehabilitasyon ve inkapasitasyon şeklindeki dört amaç ve işlevini de yerine getireceğini belirtmektedir.¹⁸⁵ Buna karşılık bir diğer görüşe göre kimyasal kastrasyon bir ceza olarak kabul edilirse, orantılı olmayacaktır. Yöntem, failin bir daha suç işlememesi için uygulanmakta olduğundan güvenlik tedbiri niteliğindedir. Ceza olarak kabul edilmesi durumunda aynı suçtan dolayı iki kez cezalandırılmayacağını ifade eden *ne bis in idem*

180 Uçar, *a.g.e.*, s.157-160; Ataç, *a.g.e.*, s.176-182

181 Aksoy, *a.g.e.*, s.120

182 Güzelsoy, *a.g.e.*, s.14

183 Fitzgerald, *a.g.e.*, s.38

184 Somut olay nezdinde karar vermenin kanunilik ilkesini ihlal etmemesi gerektiğinin altını çizmek gerekir.

185 Cauley, *a.g.e.*, s.507

ilkesini ihlal edebilecektir. Nitekim, yabancı ülke hukuklarında da genel olarak güvenlik tedbiri niteliğinde olduğu kabul edilmektedir.¹⁸⁶

Kanımızca kimyasal kastrasyon, yaygın uygulanış biçimiyle bir cezadan ziyade güvenlik tedbirine benzemektedir.¹⁸⁷ Nitekim, yöntem öncelikle tekerrürün önlenmesi amacına hizmet etmenin yanı sıra, faili kapasitesizleştirme (inkapasitasyon) üzerine kuruludur. Bu doğrultuda, failin tehlikeliliği üzerinde durulmakta ve toplum ondan korunmaktadır. Geçmişten ziyade geleceğe yönelik olduğu söylenebilir. Ne var ki, yöntem pek çok ülkede yalnızca parafillere uygulanmamaktadır. Bu nedenle, genel ve özel önleme amacına hizmet etmesi ve özgür iradesiyle hareket eden kimseleri suç işlemekten caydırması da beklenmektedir. Gerçekten, ülkemizde olduğu görülen “*tecavüz edene, hadım*” şeklindeki algı, bu duruma örnek gösterilebilir. Öyleyse, yalnızca tehlikeli kabul edilen cinsel suç faileri hakkında uygulanan kimyasal kastrasyonun bir güvenlik tedbiri niteliğini haiz olabileceği; bunun dışındakiler hakkında uygulanan yöntemin hem cezaya, hem de güvenlik tedbirlerine ilişkin özellikler taşıyacağı ifade edilebilir. Bununla birlikte, kimyasal kastrasyonun yan etkileri düşünüldüğünde, onun adeta bir cezaymışçasına toplumsal ödetme mekanizması olarak kullanılabilmesi de akla gelmektedir. Ancak kimyasal kastrasyonun, ödetici bir ceza şeklinde düşünülmesi oldukça sakıncalıdır. Zira cinsel suç failerinin büyük bölümü, testosteron seviyelerinin yüksekliği gibi nedenlerle suç işlemediğinden; yöntem onlar için anlamsız ve yan etkileri nedeniyle orantısız bir ceza niteliğinde olacaktır. Bunun yanında parafillerin, – küçük bir alt grup dışında – akıl hastası olarak değerlendirilmeleri mümkün değildir; kusur yetenekleri vardır. Ancak gerçekleştirdikleri davranışın bilincinde olmalarına rağmen; dürtülerine hakim olamamaktadırlar. O halde, yöntemin bunlar hakkında da caydırıcılık sağlamayacağı açıktır. Dolayısıyla yöntem, cezanın amaçlarına hizmet etmemektedir.

SONUÇ YERİNE

Türkiye’de, İstanbul ilinde 2012 yılında 367 kişi (297 avukat, 35 psikolog, 17 pedagog, 18 sosyal hizmet uzmanı) üzerinde, kimyasal kastrasyon hakkında bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların çoğunluğunun Türkiye’de kimyasal kastrasyonun uygulanmasını desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk sahibi olan katılımcıların, olmayanlara göre uygulamanın daha lehinde oldukları da ayrıca tespit edilmiştir.¹⁸⁸ Benzer şekilde, kimyasal kastrasyonu düzenleyen yönetmeliğin 26 Temmuz 2016 tarihinde yürürlüğe konulmasının ardından, İstanbul ilinde 155 avukat üzerinde gerçekleştirilen bir saha çalışmasında; katılanların %55’i çocuklara yönelik cinsel suçlarda kimyasal kastrasyon uygulanmasına sıcak baktığını belirtmiştir.¹⁸⁹

186 Küçük, *a.g.e.*, s.308

187 Yöntemin güvenlik tedbiri olarak uygulanabilirliğine ilişkin görüşlerimize ise aşağıda yer vermekteyiz.

188 Bu örneklem nezdinde genel bir fikre ulaşılabilmesi için, veri toplama metodu, karşılaştırmalar vb. bilgi ve bulguların detaylı biçimde incelenmesi isabetli olacaktır. bkz.: Güzelsoy, *a.g.e.*, s.81 vd.

189 Zeynep Reva, Avukatların Kimyasal Kastrasyon Hakkındaki Bilgilerini Ölçmeye Yönelik Saha Çalışması: Ön Rapor, <http://tip hukuk kongresi2017.com/wp-content/uploads/2017/03/zeynep-reva.pdf>, (çevrim içi) E.T.:25.03.2018, 13:00

Kimyasal kastrasyonun cinsel suçlarla mücadelede uygulanması veya uygulanmaması gerektiğini ileri süren akademik çalışmaların birçoğu, gözlemleyebildiğimiz kadarıyla bu konuda yapılmış ampirik çalışmaları; kriminolojik araştırma ve meta-analizleri göz ardı etmektedir. Oysa, bu yöntemin cinsel suç faillerinde tekerrürün azaltılmasında gerçekten işe yarayıp yaramadığını; yahut daha etkili bir çözümün nasıl üretilebileceğine ilişkin yöntemler geliştirirken bu bulgulardan yararlanılması gerekmektedir. Bugün, ülkemizde kimyasal kastrasyona ilişkin yasal çalışmalar olduğu görülmektedir. Ancak, gerek basına yansıyan haberlerden, gerekse bu konuda yapılmış çalışmalardan, toplumun genelinde kimyasal kastrasyonla ilgili çok sayıda eksik ve yanlış bilinen husus olduğunu gözlemlemiş bulunmaktayız. Kanımızca, özellikle Avrupa ülkelerinde bu yöntemin uygulanıyor oluşu, toplum nezdinde onun cinsel suçlarla mücadelede bir sihirli değnekmişçesine görülmesine neden olmaktadır. Halbuki, uygulandığı ülkelerde de bu yöntemin eleştirildiği, çalışma boyunca açıklanan hususlardan anlaşılmaktadır. Biz de bu doğrultuda elimizden geldiğince, önemli olduğunu düşündüğümüz hususlara ağırlık vererek, kriminoloji ve tıp verilerinden yararlanan bu çalışmayı oluşturmaya gayret etmiş bulunmaktayız.

Önemle üzerinde durulmasında yarar vardır ki, özellikle ülkemizde cinsel suçlarla mücadele denildiğinde; çocukların zorla evlendirilmesi ile fuhuş, pornografi vb. amaçla gerçekleştirilen çocuk kaçırma olaylarının göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Gerçekten, bu konular çoğunlukla üzerinde durulmayan; fakat yukarıda belirtildiği üzere çocukların cinsel sömürüsü kapsamında büyük yer tutan sorunlardır. Dolayısıyla ‘cinsel suçlarla mücadele’ denilince, bu hususların da mutlaka göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Cinsel suçlarla mücadelede göz önünde bulundurulması gereken bir diğer önemli husus ise, cezaların kesinliğidir. Ülkemizde sıklıkla cezaların yeterli olmadığından söz edilmekte, devamlı olarak artırılması gerektiği belirtilmektedir. Nitekim, önceki artırımların ardından, 4 Nisan 2018 tarihli kanun tasarısında cezalar yeniden artırılmaktadır. Oysa bu doğru bir yaklaşım değildir. Cezalandırmanın caydırıcı olması (genel önleme fonksiyonuna hizmet etmesi) için, *Cesare Beccaria'nın* belirttiği üzere; cezaların şiddeti kadar sürati ve kesinliğine de önem verilmesi gerekmektedir. Özellikle cezasız bırakılan cinsel suçlar ve toplumda bu suçların cezasız bırakıldığına ilişkin oluşan algı, caydırıcılığı büyük oranda azaltmaktadır.¹⁹⁰

Çalışmamızda cinsel suç faillerinin çeşitli şekillerde sınıflandırıldığı, hepsi için ortak bir parafil grubunun var olduğu; parafilin işlediği cinsel suçların genele oranla oldukça düşük olduğu açıklanmış bulunmaktadır. Dolayısıyla cinsel suçların önüne geçilmeye çalışılırken, öncelikle parafil olmayan faillerin işlediği suçlara yönelik çalışmalar yürütmek, halihazırda yürütülenleri işlevselleştirmek daha kolay, hızlı ve etkili sonuçlar doğuracaktır. **Bu suçların failleri hakkında kimyasal kastrasyonun hiçbir etkisi olmayacağı; aksine zararlı sonuçlara neden olacağı, açıklananlar ışığında ortadadır.** Nitekim bu kişiler cinsel suçları testosteron seviyelerinin yüksekliği gibi bir nedenle işlememektedir. O halde onların testosteron seviyelerinin düşürülmesi,

190 6545 sayılı yasa ile mevzuatımızda cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar hk. yapılan düzenlemelerin değerlendirilmesine ilişkin bkz.: Taner, a.g.e., *passim*

biyolojik ve psikolojik değişime neden olacak; bu kez cinsel değil, örneğin malvarlığına veya vücut bütünlüğüne yönelik bir başka suç işlemlerine yol açabilecek yahut bunu engellemeyecektir.

Buna karşılık parafillere yönelik kimyasal kastrasyon uygulaması biraz karışık görünmektedir. Bir görüşe göre; pedofiller üzerindeki geleneksel tedavi yöntemleri, yani psikoterapi vb. işe yaramamaktadır, zira onlar gerçekleştirdikleri davranışın suç olduğunu bilmekte; ancak dürtülerine engel olamamaktadır.¹⁹¹ Bu kişilere uygulanabilecek en uygun yöntem kimyasal kastrasyondur. Çünkü onları hapsedmek toplumu korumaya yarayacaktır; ancak bu kişiler için hapisane doğru yer değildir. Bunun iki nedeni vardır; öncelikle hapishanelerde uygulanan tedaviler yetersizdir. İkinci olarak, örneğin ABD'de suçlular arası hiyerarşide pedofil olmak en diplerde yer almak anlamına gelir. Dolayısıyla bu kişiler için hapishaneler doğru yer değildir. İkinci seçenekse kliniklere kapatmaktır. Bu durumda tedavi alabileceği bir enstitüye ömür boyu kapamak bir seçenektir. Fakat, bu kişiler tekrar serbest bırakıldığında, suç işleme eğilimi bulunan bir kimsenin neden serbest bırakıldığına dair topluma hesap verilmesi gerekmektedir. Gerçekten bu konuda çalışma yürüten pek çok araştırmacı, hukukçu vb. parafillere, rızaya dayalı olması vb. koşulların varlığı halinde kimyasal kastrasyon uygulanabileceğini kabul etmektedir.¹⁹²

Buna karşılık bizim de katıldığımız bir diğer görüşe göre, kimyasal kastrasyon uygulamasına temkinli yaklaşmak isabetli olacaktır. Zira, öncelikle bir kimseye parafili teşhisi koymak oldukça zordur. Yanlış teşhislerin yapılması da mümkündür.¹⁹³ Yöntem genellikle uzun yıllar uygulanmakta, bu da yaşamsal açıdan etki doğuran ciddi yan etkiler dahil, pek çok yan etkinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla yöntemin uygulanması bırakılsa bile yan etkiler kalacaktır. Bu nedenle, yöntem sanıldığı gibi geri çevrilebilir değildir. Kaldı ki, yöntemin uygulanmasının yarım bırakılmasının veya kişinin dışarıdan testosteron alarak etkilerini bertaraf etmesinin tekerrürü sıçrama şeklinde artırması gibi sakıncalı sonuçlara yol açabildiği yukarıda belirtilmiş idi. Bu nedenle, takibin ve denetimin çok sıkı biçimde yapılması gerekecektir – ki bunun oldukça güç olduğu malumdur.

Sonuç olarak, kimyasal kastrasyonun her ne kadar belirli koşulların varlığı halinde parafillere uygulanabileceği ifade edilse de; insan onuru ve tıp etiği ilkelerinin göz ardı edilmemesi gerektiğini düşünmekteyiz. Parafilik durumda olanların cinsel suç işleme eğiliminde oldukları, dolayısıyla toplum açısından tehlike oluşturdukları kabul edilebilir. Ancak, toplumu korumak adına parafili vakıalarında bu yöntemin uygulanarak kişinin yan etkilere maruz bırakılmasının ne derece kabul edilebilir olduğu da; net bir yanıt verilemeyecek sorulardandır. Bunun yanında, kimyasal kastrasyonun parafiller açısından caydırıcı (genel önlemeye hizmet eden) bir yöntem olacağı kanımızca yersiz bir varsayımdır. Nitekim bu kişiler cinsel dürtülerine engel olamayarak suç işlemekte; hapis cezası dahi caydırıcılık sağlamamaktadır. Bunun yerine hem parafillere, hem de diğer suç faillerine¹⁹⁴, Hanson vd.'nin 2009 yılında yayımlanan çalışmasında da

191 Pastner, *a.g.e.*, s.130vd.

192 Cauley, *a.g.e.*, s.498; Yenidünya/Yaşar, *a.g.e.*, s.182; Taner, *a.g.e.*, s.88; Aksoy İpekçioğlu, *a.g.e.*, s.113

193 Teşhis koymanın zorluğu hk. aynı yönde bkz.: Güzelsoy, *a.g.e.*, s.75

194 Dördüncü grupta sayılmayan cinsel suç faillerinde hapis cezasının caydırıcılık sağladığı açıktır.

belirtildiği üzere, RNR kapsamında kriminojenik ihtiyaçlara göre belirli yöntemlerin ve özellikle psikolojik tedavilerin uygulanması, belirli ölçüde ilerleme sağlayacaktır. İfade etmek gerekir ki, bu yöntemlerden en fazla yararın elde edilmesi için, deyim yerindeyse sırf yapılmış olması için yapılmaması; hedeflerine ulaşmada yol kat edilmesinin gerçekten dikkate alınması gerekmektedir. Son olarak, tıp bilimi alanında yeni yöntemlerin geliştirilmesi, bu konunun yeniden tartışılmasını sağlayacaktır. Ancak kanımızca şu halde, kimyasal kastrasyon oldukça sorunlu bir yöntemdir.

KAYNAKÇA

- Akbaba, Zeynep Burcu: “Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu II”, *TBB Dergisi*, S:82, 2009, s.1-18
- Akduman, İrem / Oral, Gökhan: “Pedofili Kavramına Kuramsal Yaklaşımlar”, *Adli Psikiyatri Dergisi*, S:4, 2005, s.15-19
- Akyıldız, Sunay: “Kısılaştırma Operasyonlarında Hekimin Aydınlatma Yükümlülüğü”, *Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı* (7–8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2011, s.12-26
- Andrews, D.A./ Bonta, J./ Wormith, J.S.: “The Risk-Need-Responsivity (RNR) Model: Does Adding the Good Lives Model Contribute to Effective Crime Prevention?”, *Criminal Justice and Behavior*, V:38, No:7, 2011, p.735-755, http://ce-classes.com/exam_format/51f641ae31ed3940b59a81e84d600c61.pdf, (online), E.T.: 25.03.2018 13:00
- Ataç, Adnan: “Tıp Etiği Açısından Kastrasyon”, *Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı* (7–8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2011, s.169-182
- Carpenter, Alison G.: “Belgium, Germany, England, Denmark and the United States: The Implementation of Registration and Castration Laws as Protection Against Habitual Sex Offenders”, *Dickinson Journal of International Law*, V:16, No:2, 1998, p.435-458, <https://heinonline.org>, (online), E.T.:25.03.2018 13:00
- Cauley, Ryan: “Is Chemical Castration a Progressive or Primitive Punishment? Balls are in Your Court, Iowa Legislature”, *The Journal of Gender, Race & Justice*, V:17, 2014, p.493-514, <https://heinonline.org>, (online), E.T.:25.03.2018 13:00
- Centel, Nur/ Zafer, Hamide/ Çakmut, Özlem Yenerer: *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 10.bs., Ankara, 2017
- Craig, Leam A./ Browne, Kevin D./ Stringer, Ian: “Treatment and Sexual Offence Recidivism”, *Trauma, Violence & Abuse*, V:4, No:1, 2003, p.70-89
- Çakan, Seher: “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Cinsel Suç Faillerinin Hadım Edilmesi”, *TBB Dergisi*, S:129, 2017, s.11-36
- Çarkungöz, Ender/ Ediz, Bülent: “Meta Analizi”, *Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, C:28, S:1, s.33-37, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/uluvfd/article/viewFile/500.006.1623/500.005.8084>, (çevrim içi) E.T.:25.03.2018 13:00
- Demirbaş, Timur: *Kriminoloji*, 6.bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016
- Doğan, Murat: “Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk”, *Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı* (7–8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2011, s.138-151
- Erdoğan, Ayten: “Pedofili: Klinik Özellikleri, Nedenleri ve Tedavisi”, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, C:2, S:2, 2010, s.132-160, http://www.capps.org/archives/vol2/no2/cap_02_08.pdf, (çevrim içi) E.T.:25.03.2018 13:00
- Fitzgerald, Edward A.: “Chemical Castration: MPA Treatment of the Sexual Offender”, *American Journal of Criminal Law*, V:18, no:1, 1990, p.1-60, www.heinonline.org (online), E.T.:25.03.2018 13:00

- Gölge, Zeynep Belma: “Cinsel Saldırıda Etkili Faktörler ve Suçlu Profili”, *İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Danışman: Prof. Dr. M. Fatih Yavuz, Prof. Dr. Şahika Yüksel), 2005
- Groth, A. Nicholas/ Burgess, Ann Wolbert/ Holmstrom, Lynda Lytle: “Rape: Power, Anger and Sexuality”, *The American Journal of Psychiatry*, V:11 (134), 1977, p.1239-1243
- Güzelsoy, Zeycan: “Kimyasal Kastrasyon Uygulamasına Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımlarının Araştırılması” *İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Tez Yöneticisi: Yrd.Doç.Dr. Yusuf Tunç Demircan), 2014
- Hanson, R. K./ Morton-Bourgon, Kelly E.: “The Characteristics of Persistent Sexual Offenders: A Meta Analysis of Recidivism Studies”, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, V:73, No:6, 2005, p.1154-1163
- Hanson, R. Karl/ Bourgon, Guy/ Helmus, Leslie/ Hodgson, Shannon: *A Meta-Analysis of the Effectiveness of Treatment for Sexual Offenders: Risk, Need, and Responsivity*, Ottawa, Public Safety Canada, 2009, https://www.researchgate.net/publication/228989480_A_meta-analysis_of_the_effectiveness_of_treatment_for_sexual_offenders_Risk_need_and_responsivity, (online), E.T.:25.03.2018 13:00
- Hanson, R. Karl/ Gordon, Arthur/ Harris, Andrew J. R./ Marques, Janice K./ Murphy, William/ Quinsey, Vernon L./ Seto, Michael C.: “First report of the Collaborative Outcome Data Project On The Effectiveness Of Treatment For Sex Offenders”, *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, V:14, No:2, 2002, p.169-194, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.546.9236&rep=rep1&type=pdf>, (online), E.T.:25.03.2018 13:00
- Hanson, R.K./ Bussiere, M.T.: “Predicting Relapse: A Metaanalysis Of Sexual Offender Recidivism Studies”, *Journal Of Consulting And Clinical Psychology*, V:66, no:2, 1998, p.348-362
- Hazelwood, Robert R./ Warren, Janet I.: “The Sexually Violent Offender: Impulsive or Ritualistic”, *Aggression and Violent Behavior*, V:5, I:3, 2000, p.267-279
- İmamoğlu, S.Hülya: “Hukuki Açidan, Özellikle Koruma Amacıyla Özgürlüğün Kısıtlanmasına İlişkin Hükümler Çerçevesinde Zorla Tedavi”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C:7, S:3-4, 2012, s.29-59
- Işıka, Sertaç: “Suç Politikasının Temel İlkeleri Açısından Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Kastrasyon”, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Adem Sözüer), 2012
- İpekçiöğlü, Pervin Aksoy: “Cinsel Suçları Önlemede Kimyasal Kastrasyon Seçeneği”, *Ceza Hukuku Dergisi*, S:17, 2011, s.107-124
- Jordan Kirsten/ Fromberger, Peter/ Stolpmann, Georg/, Müller, Jürgen Leo: “The Role of Testosterone in Sexuality and Paraphilia—A Neurobiological Approach. Part II: Testosterone and Paraphilia”, *The Journal of Sexual Medicine*, V:8, 2011, p.3008-3029, <https://heinonline.org>, (online), E.T.:25.03.2018 13:00
- Küçük, Tevfik Sönmez: “Bir Ceza Hukuku Yaptırımı Olarak Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi” *GÜHFD*, C:19, S:4, 2015, s.297-322
- Lee, Joo Yong/ Cho, Kang Su: Chemical Castration For Sexual Offenders: Physicians’ Views: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3565125>, (online) E.T.:25.03.2018 13:00
- Marques, J.K./ Wiederanders, M./ Day, David.M./ Nelson, Craig/ Ommeren, Alive von: “Effects Of A Relapse Prevention Program On Sexual Recidivism: Final Results From California’s Sex Offender Treatment And Evaluation Project (SOTEP)”. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, V:17, No:1, 2005, p.79-107, <https://www.researchgate.net> (online), E.T.:25.03.2018 13:00
- Özbek, Veli Özer/ Doğan, Koray/ Bacaksız, Pınar/ Tepe, İlker: *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 10.bs., Ankara, 2016

- Pastner, Bruce “Cinsel Suçlarda Erkek Faillerin Hadım Edilmesi”, *Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı* (7–8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2011, s.126-137
- Peters, Kimberly A.: “Chemical Castration: An Alternative to Incarceration”, *Duquesne Law Review*, V:31, 1993, p. 307-328, <https://heinonline.org> , (online), E.T.:25.03.2018 13:00
- Reva, Zeynep: Avukatların Kimyasal Kastrasyon Hakkındaki Bilgilerini Ölçmeye Yönelik Saha Çalışması: Ön Rapor, <http://tip hukuk kongresi2017.com/wp-content/uploads/2017/03/zeynep-reva.pdf> , (çevrim içi) E.T.:09.03.2018, 20:00
- Russell, Stacy: “Castration of Repeat Sexual Offenders: An International Comparative Analysis”, *Houston Journal of International Law*, V:19, 1997, p.425-459
- Schmucker, Martin/ Lösel, Friedrich: “Does sexual offender treatment work? A Systematic Review of Outcome Evaluations”, *Psicothema*, V:20, 2008, p.10-19 <http://www.psicothema.com/pdf/3423.pdf>, (online), E.T.:25.03.2018 13:00
- Sherman, Lawrence W./ Gottfredson, Denise/ MacKenzie, Doris/ Eck, John/ Reuter, Peter/ Bushway, Shawn: *Preventing Crime: What works, what doesn't, what's promising. A report to the United States Congress*, College Park, Maryland: University of Maryland, Department of Criminology and Criminal Justice, 1997, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.130.6206&rep=rep1&type=pdf> , (online), E.T.:25.03.2018 13:00
- Simpson, Tanya: “ “If Your Hands Causes You to Sin”...Florida’s Chemical Castration Statute Misses the Mark”, *Florida State University Law Review*, V:34, 2007, p.1221-1246, <https://heinonline.org> , (online) E.T.:25.03.2018 13:00
- Stinneford, John F.: “Incapacitation through Maiming: Chemical Castration, Eight Amendment, and the Denial of Human Dignity”, *University of St. Thomas Journal*, V:3, 2006, p.559-599 <http://ir.stthomas.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1098&context=ustlj> , (online), E.T.:25.03.2018 13:00
- Taner, Fahri Gökçen: “6545 Sayılı Kanun Cinsel Saldırı Ve Cinsel Taciz Suçlarına Ne Getirdi? Ne Getirebilirdi?”, *TBB Dergisi*, Özel Sayı (Kadın ve Hukuk), 2017, s.65-92
- Temel, Erhan: “Hadımlaştırma Operasyonlarından Dolayı Alman Hukukunda Sorumluluk”, *Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı* (7–8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara 2011, s.115-125
- Uçar, Muharrem: “Tıp Etiği Açısından Kastrasyon”, *Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı* (7–8 Mayıs 2010), Ankara Barosu Yayınları, Ankara, 2011, s.152-160
- Wong, Jennifer S./ Gravel, Jason: “Do Sex Offenders Have Higher Testosterone? Results From a Meta-Analysis”, *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, V:30, I:2, 2018, p.1-22
- Yenidünya, Caner/ Yaşar, Yusuf : “Kastrasyon Cinsel Suç Faillerine Uygulanabilecek Uygun Bir Yaptırım mıdır?”, *TAAD*, S:14, 2013, s.171-189
- Dvoracek/ Çek Cumhuriyeti, başvuru no: 12927/13, <https://www.hudoc.echr.coe.int>, (çevrim içi) E.T.:25.03.2018 13:00
- AYM Kararı E. 2005/103 K. 2005/89, R.G.: 25.02.2006, no:26091
- AYM Kararı E. 1971/2, K. 1971/36, 6.4.1971, RG. no:13994
- Danıştay 10.D, Y.D. kararı E: 2016/12975, T: 07.06.2017,: <http://www.psikiyatri.org.tr/uploadFiles/982.017.21930-Cinsel-Suclar-Danistay-Karari.pdf> , (çevrim içi) E.T.:25.03.2018 13:00
- <https://www.jurion.de/gesetze/kastrg> ,(online), E.T.: 25.03.2018 13:00
- www.lexpera.com.tr , (çevrim içi) E.T.:25.03.2018 13:00
- <https://www.ntv.com.tr/turkiye/turkiye-cocuk-gelinde-avrupa-ikincisi,y01nO2bcMEC1tM1mWS3GjQ>, (çevrim içi), E.T.:25.03.2018 13:00